

**GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA LATA 2015-2020**

DLUGOSIODŁO 2014

Spis treści:

I. Wstęp	4
II. Procedura tworzenia	6
II.1 Uwarunkowania prawno - systemowe.....	6
II.2 Metodyka prac nad Strategią	8
III. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii	11
III.1 Charakterystyka gminy	11
III.2 Podmioty gospodarcze	12
III.3 Poziom życia ludności.....	15
III.4 Zasoby mieszkaniowe	16
III.5 Prognoza demograficzna	17
III.6 Rynek pracy	20
III.7 Ochrona zdrowia	22
III.8 Edukacja i wychowanie	24
III.9 Sport i rekreacja.....	27
III.10 Organizacje pozarządowe	29
III.11 Kultura.....	32
III.12 Charakterystyka systemu pomocy społecznej.....	35
III.13 Bezpieczeństwo publiczne.....	40
III.14 Infrastruktura, transport i komunikacja	43
III.15 Ochrona środowiska.....	43
IV. Diagnoza sytuacji społecznej wraz z wnioskami końcowymi	45
IV.1 Bezrobocie	56
IV.2 Bezradność w sprawach opiekuńczy wychowawczych	61
IV.3 Alkoholizm lub narkomania	67
IV.4 Niepełnosprawność.....	72
IV.5 Szczególne uwarunkowania nasycenia problemami społecznymi.....	76
V. Analiza SWOT	78
VI. Cele strategii	80
VI.1 Cel główny.....	80
VI.2 Cele szczegółowe	81
VI.3 Szczegółowe wskaźniki	89
VII. Planowany budżet	94

VIII. Harmonogram	95
XI. System wdrażania strategii.....	97
X. Monitoring.....	99
X.1 Termin okresowego przeglądu:.....	99
X.2 Zadania związane z przeglądem:	99
X.3 Zarządzanie ryzykiem:	99
XI. Ewaluacja	103
Podsumowanie	104

I. Wstęp

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej wszystkich szczebli. Działania w obszarze polityki społecznej powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji samorządowej powinny być organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze).

Niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej są: rzetelna diagnoza rzeczywistych problemów i potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowy plan działań. Odpowiedzią na te postulaty jest niniejsza Strategia. Celem głównym Strategii jest stworzenie wszystkim mieszkańcom Długosiodła warunków do aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej na miarę potrzeb i możliwości. Zaplanowane działania skupiają się przede wszystkim na utrzymaniu i rozwoju funkcjonującego systemu pomocy społecznej, opartego na współpracy wielu instytucji organizacji pozarządowych, organizacji i realizacji profesjonalnych rozwiązań problemów społecznych, aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych, zagrożonych lub dotkniętych wyłączeniem społecznym oraz edukacji społecznej.

W celu realizacji działań niezbędne jest stałe, systematyczne diagnozowanie problemów społecznych, a także dążenie do profesjonalnego i sprawnego działania i współpracy służb społecznych.

Planowane w Strategii działania przewidują znaczny udział, poza jednostkami Gminy oraz innymi instytucjami publicznymi, udział partnerów społecznych

–organizacji pozarządowych, społeczności lokalnej zaangażowanej w pracę wolontariacką.

Strategia opracowana została przez Zespół do spraw opracowania projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Długosiodło na lata 2014 –2020.

Podstawą do wyznaczenia celów i działań Strategii była ilościowa analiza problemów społecznych za lata 2011-2013 , materiał zebrany w czasie warsztatów z wykorzystaniem analizy SWOT, zorganizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, w których udział wzięli przedstawiciele Rady Gminy Długosiodło, pracownicy różnych instytucji oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej, wieloletnie doświadczenie oraz dane, będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uzyskane w toku jego bieżącej działalności.

Lokalna polityka społeczna prowadzona w duchu aktywnej polityki społecznej może stanowić tylko etap pośredni pomiędzy interwencyjną polityką społeczną a polityką społeczną opartą na profilaktyce. Zmiana polegać może na gospodarowaniu zasobami (finansowymi i rzeczowymi) w taki sposób, aby umożliwić stopniowe zmniejszanie skali działań interwencyjnych na rzecz prowadzenia działań prewencyjnych.

Niniejszy dokument uwzględnia to podejście - powstał przy merytorycznym wsparciu w ramach innowacyjnego projektu **„Kalkulator Kosztów Zaniechania, wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wspierających”**, realizowanego w ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej”, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Zakłada się, że narzędzia wytworzone w ramach tego projektu umożliwią zmianę i zobrazują ekonomiczne skutki różnych sposobów prowadzenia lokalnej polityki społecznej (interwencyjnej, aktywnej) w określonej perspektywie czasowej, poprzez analizę kosztów zaniechania i potrzebę rozwoju inwestycji społecznych. Strategia jest instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie.

Jako element żywy strategia podlegać będzie ciągłym zmianom, ponieważ pojawiać się będą nowe, ważne cele, a część straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądanym, ponieważ będzie wskaźnikiem działań i dążeń społeczności lokalnej, grup społecznych do zmiany społecznej, w którym to procesie współdziałać będą instytucje zarówno administracji rządowej jak i samorządowej.

II. Procedura tworzenia

II.1 Uwarunkowania prawno - systemowe

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593 z późn. zm.). Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Niniejsza strategia opracowana została na podstawie Zarządzenia Nr 67 Wójta Gminy Długosiodło z dnia 19 sierpnia 2014 w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2020. Zespół składał się z przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych.

Umiejscowienie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej nie oznacza, iż winna ona skupiać się jedynie na rozwiązywaniu problemów z zakresu pomocy społecznej, ale obejmować wszystkie obszary polityki społecznej, mające wpływ na poprawę funkcjonowania lokalnej społeczności. Określenie priorytetowych kierunków i działań realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Długosiodło na lata 2015-2020 jest kompatybilne z głównymi założeniami dokumentów obowiązujących na terenie Unii Europejskiej i Polski, które wpływają na politykę społeczną i decydują o kształcie przedsięwzięć realizowanych w jej poszczególnych obszarach. Zaliczyć do nich możemy:

Poziom europejski :

- Strategia Lizbońska;
- Europejska Strategia Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu;
- Europejska Strategia Zatrudnienia.

Poziom krajowy:

- Strategia Polityki Społecznej;
- Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego;
- Narodowa Strategia Spójności;
- Strategia Rozwoju Kraju;
- Krajowa Strategia Zatrudnienia;

- Strategia Państwa Dla Młodzieży;
- Narodowy Planu Działań na Rzecz Dzieci „Polska dla Dzieci”;
- Strategia Rozwoju Edukacji;
- Strategia Rozwoju Ochrony Zdrowia;
- Narodowy Program Zdrowia;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomani;
- Krajowy Program Wychodzenia z Bezdomności i Rozwoju Budownictwa Socjalnego na lata 2009-2015”;
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Ustawy:

- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013 roku, poz.182)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U.2006 Nr 139, poz. 992z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity Dz. U. 2011 Nr 43. poz. 225 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2013 poz. 135 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. Nr 111, poz. 535, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. 2013 , poz. 674);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. 2007 Nr 70, poz. 473 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2005 nr 179 poz. 1485 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym

do alimentów (tekst jednolity Dz. U. 2009 Nr 1, poz. 7 z późn. zm.).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Długosiodło na lata 2015-2020 wpisuje się i odnosi do kanonu dokumentów polityki społecznej w wymiarze europejskim, krajowym i wojewódzkim. W zakresie rozwiązywania problemów społecznych szczególną wagę przypisuje się lokalnym programom, przyjętym uchwałą Rady Gminy w Długosiodle. Zaliczamy do nich:

1. Wieloletni Programu Osłonowy w zakresie dożywiania "Pomoc gminy w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020 przyjęty uchwałą nr XXX/450/2014 Rady Gminy Długosiodło z dnia 14 stycznia 2014 roku.
2. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2014 rok – przyjęty Uchwałą Nr XXIX/429/2013 Rady Gminy Długosiodło z dnia 30 grudnia 2013 roku.
3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015 przyjęty uchwałą Nr V/40/2011 Rady Gminy Długosiodło z dnia 31 marca 2011 roku.
4. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Długosiodło na lata 2012 – 2014 przyjęty Nr XVII/251/2012 Rady Gminy Długosiodło z dnia 30 lipca 2012 roku
5. Roczny Program Współpracy Gminy Długosiodło z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2014 rok – przyjęty uchwałą Nr XXVII/416/2013 Rady Gminy Długosiodło z dnia 4 listopada 2013 roku.

II.2 Metodyka prac nad Strategią

Niniejsza Strategia powstała w myśl zasady partycypacji społecznej, przy szerokim zaangażowaniu środowisk lokalnych, które uczestniczyły w pracach nad dokumentem, od diagnozy przez tworzenie założeń planistycznych po opracowanie systemu monitoringu i ewaluacji zapisanych celów. Proces ten przebiegał w sześciu głównych etapach:

Etap I – Powołanie Zespołu ds. aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W skład Zespołu weszli przedstawiciele następujących instytucji :

1. Ciach Barbara – prezes Stowarzyszenia Tradycyjnie Nowoczesnych dla Wsi.
2. Dawidczyk Tadeusz – kierownik Posterunku Policji w Długosiodle

3. Galecka Urszula – dyrektor Szkoły Podstawowej w Sieczkach
4. Kaniewska Dorota – radna Rady Gminy Długosiodło
5. Karczewska Ewa – zastępca wójta gminy
6. Konopka Dorota – przewodnicząca Rady Gminy Długosiodło
7. Krysiak Ewa – prezes Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Gminy Długosiodło
8. Kulesza Marzena – pedagog
9. Michalak Elżbieta – pracownik socjalny
10. Piórkowska Katarzyna – przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
11. Popowicz Grażyna – Prezes Stowarzyszenia „Grądy Szlacheckie – Moja Wieś”
12. Rosińska Jolanta – Prezes Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Wsi - „Teraz My”
13. Rydzewska Beata – dyrektor Zespołu Szkół w Starym Bosewie
14. Sadecki Mariusz – kierownik Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Medyk J.M. sadeccy
15. Stadnik Dorota – dyrektor Zespołu szkół w Długosiodle
16. Szymańska Zofia – kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
17. Ślubowska Barbara – Gminne Centrum Informacji, Sportu i Rekreacji
18. Zalega Maciej – prezes Fundacji Homo Homini

Etap II - Opracowanie diagnozy problemów społecznych, występujących w gminie.

Etap III - Opracowanie projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Etap IV - Konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Etap V - Sporządzenie raportu z przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględniającej rezultaty przeprowadzonych konsultacji.

Etap VI - Zatwierdzenie raportu z konsultacji oraz przygotowanie ostatecznej wersji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Przy aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wykorzystano Metodę Aktywnego Planowania Strategicznego oraz analizę SWOT. Punktem wyjścia była analiza sytuacji polegająca na identyfikacji słabych i mocnych stron, istniejących metod rozwiązywania problemów społecznych oraz identyfikacji problemów grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, prowadząca do określenia szans i zagrożeń w otoczeniu. Jednocześnie przyjęto założenie, że Strategia powinna być wyrazem woli mieszkańców, a jej formułowanie i wdrażanie jest

procesem społecznym. Istotnym elementem było więc przygotowanie Strategii w sposób partycypacyjny, a więc z udziałem lokalnej społeczności.

III. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii

III.1 Charakterystyka gminy

Gmina Długosiodło położona jest w północno - wschodniej części powiatu wyszkowskiego, w centralno - północnej części województwa mazowieckiego. Zajmuje tereny nizinne o powierzchni 166,75 km². Wschodnią część gminy stanowią lasy Puszczy Białej. Użytki rolne stanowią 55 % powierzchni, natomiast lasy zajmują powierzchnię 6530 ha, tj. 39 % (mieszane z przewagą sosen). Gmina Długosiodło leży w Puszczy Białej obejmującej kompleks leśny o łącznej powierzchni 2.000 km², położony na wysoczyźnie wyszkowskiej stanowiącej obszar wyrównawczy moreny dennej w widłach Bugu i Narwi.

W skład administracyjny gminy wchodzi 40 sołectw: Adamowo, Augustowo, Blochy, Budy Przetycz, Chorchosy, Chrzczanka Folwark, Chrzczanka Włociańska, Dalekie, Dębienica, Długosiodło, Grądy Szlacheckie, Grądy Zalewne, Jaszczuły, Kalinowo, Kornaciska, Lipniak Majorat, Łączka, Małaszek, Marianowo, Nowa Pecyna, Nowa Wieś, Nowe Bosewo, Olszaki, Ostrykół Dworski, Ostrykół Włociański, Plewki, Prabuty, Przetycz Folwark, Przetycz Włociańska, Sieczychy, Stara Pecyna, Stare Bosewo, Stare Suski, Stasin, Wólka Grochowa, Wólka Piaseczna, Zalas, Zamość, Znamięczki i Zygmunto.

Na koniec 2013 roku gminę zamieszkiwało 7897 ludności, z czego nieco ponad 49% stanowiły kobiety (3 914)¹. Gęstość zaludnienia w przeliczeniu na 1 km² wynosiła 47 osób. Na przełomie 10 lat w porównaniu do danych z 2004 r. wzrosła o 3 osoby.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

W gminie zamieszkuje więcej mężczyzn niż do kobiet, co jest przejawem ogólnej nieprawidłowości demograficznej, tj. zwiększonej liczby samotnych starszych mężczyzn. Wzrasta również gęstość zaludnienia Gminy i na przełomie 10 lat (2004 - 2013) liczba osób na 1 km² wzrosła o 3 osoby.

Rozwój Gminy powinien odbywać się w sposób ciągły i zaplanowany. Należy odnieść się do Strategii Rozwoju Gminy Długosiodło na lata 2004 -2013, której założenia były spójne z polityką wojewódzką, krajową i Unii Europejskiej. Ważny kontekst dla zakresu Strategii wyznaczają narodowe strategie sektorowe oraz wojewódzkie dokumenty planistyczne, takie jak plan zagospodarowania przestrzennego, czy programy ochrony środowiska.

---

¹ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2013r.

III.2 Podmioty gospodarcze

Pod koniec 2013 roku wpisanych do rejestru REGON było 438 podmiotów gospodarki narodowej, z czego aż 94,7% należało do sektora prywatnego (415 firm prywatnych – stan na 31.12. 2013). W stosunku do roku 2012 odnotowano o 2,8% wzrost tj. w rejestrze REGON odnotowano o 11 firm więcej w sektorze prywatnym i o 1 firmę w sektorze publicznym². Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Długosiodło nie ma dużej tendencji wzrostu. Utrzymuje się od paru lat na prawie niezmiennym poziomie. Drobne zmiany wynikają z ogólnej niekorzystnej sytuacji na rynkach co widoczne jest w ilości podmiotów gospodarczych w gminie. I tak w 2007 roku czyli jeszcze przed 'kryzysem' zarejestrowanych podmiotów posiadających numer REGON było 455, w 2008 roku było ich 465 natomiast w 2009 roku nastąpił spadek do 383 podmiotów. W 2013 można zauważyć tendencję wzrostową co przedkładało się na 438 podmiotów. Wśród podmiotów dominuje działalność usługowa w zakresie budownictwa (98), handlu (113) oraz przetwórstwa przemysłowego (43)

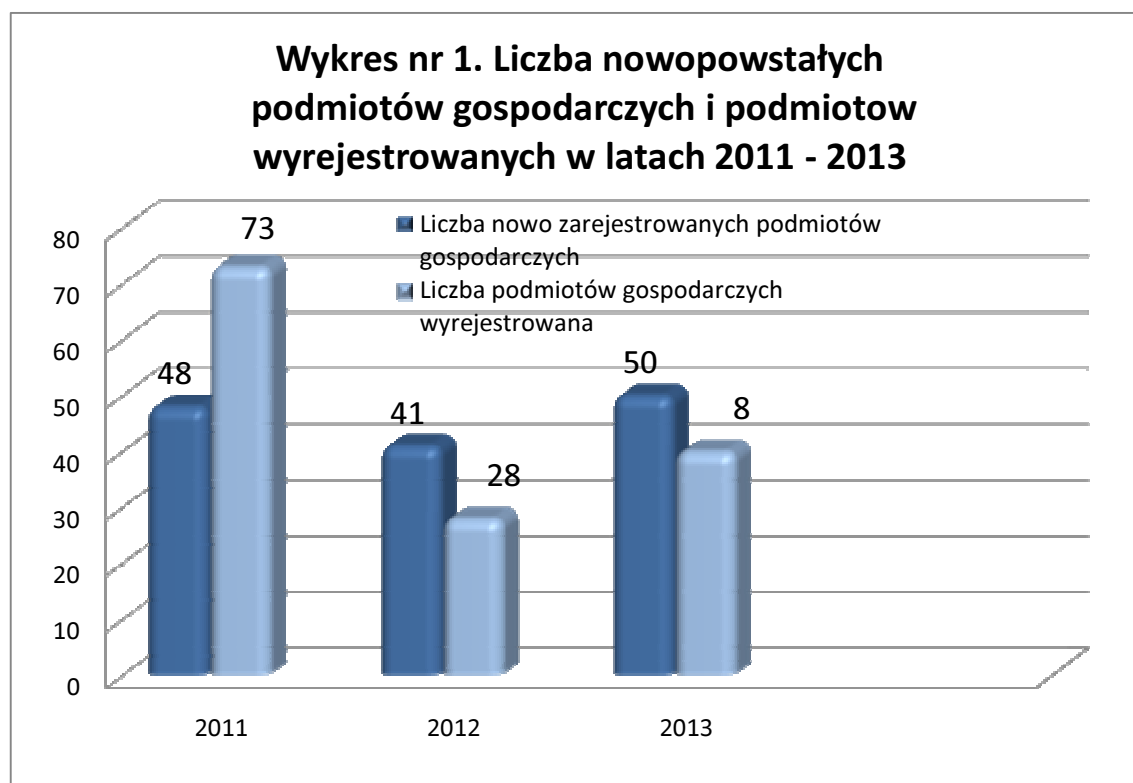
Tabela nr 1. Charakterystyka podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON (stan na dzień 31.XII roku 2011, 2012,2013

		Lata 2011-2013		
		2011	2012	2013
	Ogółem	407	426	438
	Sektor publiczny	22	22	23
	Sektor prywatny	385	404	415
Rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej według wpisu do rejestru REGON z podziałem na sekcje				
A.	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	43	36	28
C.	Przetwórstwo przemysłowe	37	40	43
E.	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	2
F.	Budownictwo	90	99	98
G.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	104	114	113
H.	Transport i gospodarka magazynowa	22	24	28
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	9	11

² Bank Danych Lokalnych GUS, 2011-2013

J.	Informacja i komunikacja	3	3	5
K.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	5
L.	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	1	2
M.	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	17	15	16
N.	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	8	8	8
O.	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	7	7
P.	Edukacja	18	20	19
Q.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	14	17
R.	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	5	6
S,T	Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	24	25	30

Źródło: Bank Danych Lokalnych,, Portret Terytorialny adres: <http://stat.gov.pl>

Źródło: Dane pochodzą z ewidencji działalności gospodarczej Urzędu Gminy Długosiodło (stan na dzień 31.12.2013 r.)

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Na podstawie analizy danych statystycznych pochodzących z Urzędu Gminy Długosiodło możemy wnioskować, że w Gminie od 2 lat wzrasta liczba podmiotów gospodarczych. Świadczy o tym przewaga podmiotów nowopowstałych nad podmiotami wyrejestrowanymi z rejestru działalności gospodarczej. Na przełomie 2 ostatnich lat (2012 -2013) systematycznie wzrastała liczba podmiotów gospodarczych, gdzie w 2012 – wzrost nastąpił o 13 podmiotów , w 2013- o 42.

W Gminie Długosiodło rozwijają się głównie małe firmy prywatne. Na rozwój przedsiębiorczości miały wpływ instrumenty wsparcia drobnej przedsiębiorczości (dotacje z Powiatowego Urzędu Pracy, mniejsze składki na ubezpieczenie społeczne w ZUS w początkowym etapie rozwoju firmy).

III.3 Poziom życia ludności

Brak jest jednolitych i twardych danych, które umożliwiłyby jednoznacznie określić poziom życia ludności gminy Długosiodło. Pośrednie źródło informacji na ten temat mogą jednak stanowić wypowiedzi mieszkańców³, z których aż 84% wskazało na ubóstwo jako jeden z najważniejszych problemów w gminie. W zestawieniu z danymi za 2013 r. wg których 15,2% mieszkańców korzysta z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. Daje to możliwość określenia w pewnym uproszczeniu, poziomu życia ludności. Analizując poziom życia ludności w gminie Długosiodło należy również zwrócić uwagę na liczbę osób dożywianych, która stanowi 7,3 % ogółu mieszkańców Gminy Długosiodło. Drugą grupą osób żyjących w ubóstwie są użytkownicy niewielkich gospodarstw rolnych. Osoby te prawnie nie są osobami bezrobotnymi, ale ich gospodarstwa rolne są mało rentowne. Średnia gospodarstwa rolnego w gminie wynosi: 6,1 ha

O poziomie zubożenia ludności na terenie gminy świadczy wzrastająca liczba wypłacanych świadczeń rodzinnych z dodatkami. Są to osoby, których dochód jest poniżej kwoty 539 zł

Tabela nr 2. Struktura wypłacanych zasiłków rodzinnych kształtują się następująco:

	2011	2012	2013
--	------	------	------

³ W badaniu mieszkańców odpowiedzi udzieliło 98 osoby.

Liczba rodzin pobierających zasiłek rodzinny	644	618	740
Łączna kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych	2 283 164	2 191 233	2 245 734

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Na podstawie analizy danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej można stwierdzić niewielki, ale sukcesywny spadek liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia, natomiast nastąpił wzrost liczby osób korzystających ze świadczeń rodzinnych. Wnioskować można zatem, iż pomimo utrzymującego się dużego procentowo stosunku osób korzystających z pomocy społecznej na tle całej społeczności gminy, zmniejsza się liczba osób objętych wsparciem finansowym wypłacanym z systemu pomocy społecznej.

III.4 Zasoby mieszkaniowe

W gminie Długosiodło według danych statystycznych Banku Danych Lokalnych zasoby mieszkaniowe gminy w ostatnich 2 latach (2011 – 2012) przedstawiały się następująco:

Tabela nr 3. Zestawienie zasobów mieszkaniowych gminy Długosiodło i powiatu wyszkowskiego

<i>Tabela nr 4. Budynki mieszkalne oddane do użytkowania w Gminie Długosiodło</i>			
	2011	2012	2013
Liczba mieszkań oddanych do użytku	20	23	19
Liczba izb	90	119	0
Powierzchnia mieszkań w m ²	2235	2534	2226

W Gminie Długosiodło dominuje budownictwo jednorodzinne. Nie ma lokali socjalnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych i Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 r.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Dotychczasowa polityka gminna w zakresie zasobów mieszkaniowych nie zakłada wzrostu lokali socjalnych poprzez rozwój budownictwa socjalnego ani czynszowego. Z analizy Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 roku można wnioskować, że nie ma zapotrzebowania na lokale socjalne. W stosunku do osób znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej gmina może stosować system dodatków mieszkaniowych, z zachowaniem ustawowych warunków ich przyznawania. W ostatnich 3 latach 2011-2013 nie wypłacono żadnego dodatku mieszkaniowego.

III.5 Prognoza demograficzna

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku gminę Długosiodło zamieszkiwało 7 897 osób, w tym 3914 kobiet i 3983 mężczyzn. Gęstość zaludnienia na przełomie 10 lat w Gminie Długosiodło wzrosła o 1 osobę. Na koniec 2004 roku wynosiła 46 mieszkańców na 1 km², a na koniec 2013 r. wynosiła - 47 osób/km². Nie zmieniła się liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn na przełomie 10 lat w ogólnej populacji mieszkańców (98 kobiet w 2004, i 98 kobiet w 2013 na 100 mężczyzn).

Tabela 4: Ruch naturalny mieszkańców Gminy Długosiodło w latach 2011 -2013.

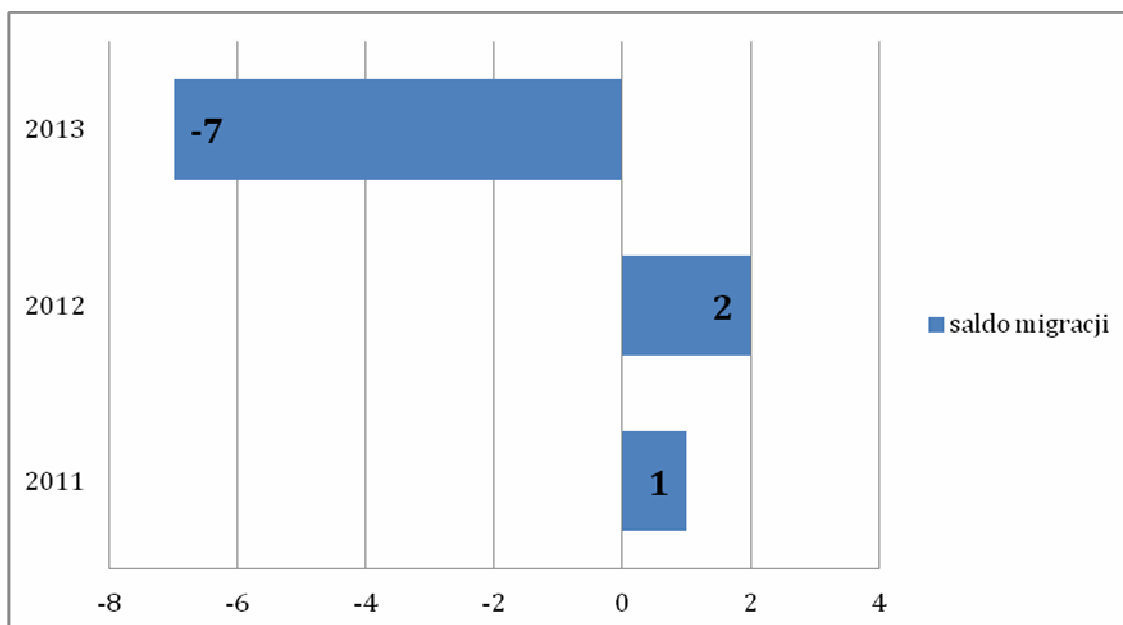
Kategoria	2011	2012	2013
Liczba urodzeń:	87	94	81
Liczba zgonów:	111	103	96
Zgony niemowląt	1	0	2
Przyrost naturalny:	-24	-9	-15

Źródło: Bank Danych Lokalnych 2011-2013.

W Gminie Długosiodło analizując okres 3 -letni liczby osób urodzonych można zauważyć ujemny przyrost naturalny. Nie zawsze spadek liczby urodzeń żywych jest powodem zmniejszenia ludności w gminie. Na ten proces wpływa również ruch migracyjny, który w gminie Długosiodło na przełomie 3 lat przedstawia się następująco:

Wykres 2: Saldo migracji Gminy Długosiodło w latach 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przy wyliczeniu salda migracji na przełomie 3 lat :2011-2013 uwzględniona została liczba osób zameldowanych na pobyt stały i liczba osób wymeldowanych z gminy Długosiodło.

Specyfikę zmiany ludności pod względem wieku w podziale na wiek przedprodukcyjny produkcyjny, poprodukcyjny prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5: Struktura porównawcza wieku mieszkańców Gminy Długosiodło w latach: 2011-2013.

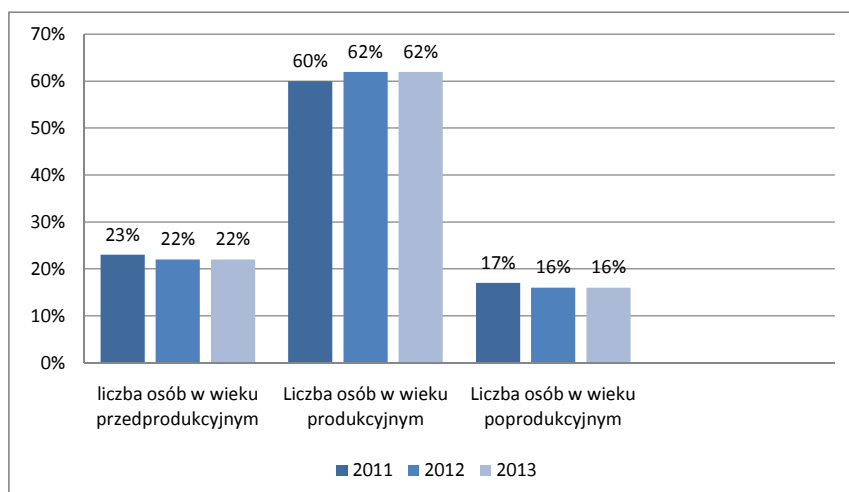
Liczba osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym	2011	2012	2013
Ilość osób w wieku przedprodukcyjnym	1805	1771	1718
ilość osób w wieku produkcyjnym	4789	4899	4905
ilość osób w wieku poprodukcyjnym	1347	1261	1274
RAZEM:	7 941	7 931	7 897

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 r.

Wykres uwzględniający zmiany ludności pod względem wieku w podziale na wiek przedprodukcyjny produkcyjny, poprodukcyjny w latach 2011-2013.

Wykres 3: Struktura wiekowa w latach 2011 - 2013.

Źródło: Bank Danych Lokalnych.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

W strukturze demograficznej mieszkańców gminy Długosiodło widać systematyczny proces starzenia się społeczeństwa. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje, zaś w wieku poprodukcyjnym rośnie. Na przestrzeni ostatnich 3 lat odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się o 1%, o 2% zwiększyła się populacja osób w wieku produkcyjnym. W okresie realizacji strategii będzie utrzymywać się negatywne zjawisko starzenia się mieszkańców gminy. Wskaźnikami sytuacji demograficznej są różnice pomiędzy liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów oraz saldo migracji.

Na szczególną uwagę w Gminie Długosiodło zasługuje dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb rosnącej populacji osób w wieku poprodukcyjnym poprzez rozwój wsparcia materialnego i rzeczowego, dostępności usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych, jak również aktywnych form spędzania czasu wolnego poprzez oferowane formy wsparcia ze strony środka pomocy społecznej i organizacji pozarządowych

III.6 Rynek pracy

Bezrobocie w gminie Długosiodło jest jedną z najważniejszych kwestii społecznych, generujących powiększającą się skalę ubóstwa wśród jednostek i rodzin. Stopa bezrobocia w powiecie wyszkowskim na dzień 31.12.2013r. wynosiła **14,5 %** (w 2012 r.-15,20%), natomiast w województwie mazowieckim -11%, a w kraju na koniec

grudnia 2013r. stopa bezrobocia wyniosła 13,4%. Poniżej przedstawiono dane dotyczące zjawiska bezrobocia na terenie powiatu wyszkowskiego i gminy Długosiodło (stan na 31.12.2012r.) wg Powiatowego Urzędu Pracy w Wyszkowie:

Tabela 6: Statystyka osób bezrobotnych na koniec poszczególnych lat 2011 - 2013.

	Powiat wyszkowski			Gmina Długosiodło		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem:	4350	4421	4221	506	517	490
<i>w tym kobiet:</i>	<i>2004</i>	<i>1963</i>	<i>1842</i>	<i>222</i>	<i>211</i>	<i>210</i>
Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	636	756	560	63	76	57
<i>w tym kobiet:</i>	<i>341</i>	<i>339</i>	<i>237</i>	<i>32</i>	<i>22</i>	<i>19</i>
Struktura wiekowa bezrobotnych						
Przedział wiekowy 18-24	1202	1183	1130	156	143	151
25-34	1192	1246	1190	142	154	143
35-44	775	783	732	98	96	81
45-54	744	714	695	65	71	74
55 i więcej	437	495	474	45	53	41
Poziom wykształcenia zarejestrowanych osób bezrobotnych						
Wyższe	339	393	413	19	27	32
Policealne i średnie zawodowe	988	1010	982	114	102	99
Średnie ogólnokształcące	462	516	553	64	60	68
Zasadnicze zawodowe	1289	1154	1127	146	150	127
Gimnazjalne i inne	1272	1348	1146	163	178	164
Czas pozostawania bezrobotnych bez pracy:						
Do 12 miesięcy	3013	3136	2943	338	392	333
Od 12 - do 24 miesięcy	860	805	838	98	89	121

Powyżej 24 miesięcy	477	480	440	34	36	36
Zarejestrowani bezrobotni niepełnosprawni						
OGÓŁEM	115	170	156	8	12	11
w tym kobiet:	61	75	65	4	6	6

Źródło: Sprawozdanie PUP za rok: 2011, 2012 2013.

Tabela 7: Ilość bezrobotnych uczestniczących w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu.

Formy wsparcia w latach 2011 - 2013	POWIAT			GMINA		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Prace interwencyjne	241	144	197	14	14	17
Roboty publiczne	44	40	53	23	11	21
Szkolenia	123	160	178	12	20	34
Staże zawodowe	479	573	652	78	62	80
Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	132	146	131	15	14	16
Prace społecznie użyteczne	85	131	114	26	52	29
Refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy	60	128	91	11	12	9
Dodatki aktywizacyjne	209	176	210	13	13	16

Źródło danych: Dane statystyczne PUP za lata 2011-2013.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Z danych, przedstawionych w tabelach wynika, że liczba bezrobotnych w gminie Długosiodło na przestrzeni lat 2011-2013 ulegała zmniejszeniu przy jednoczesnym zmniejszeniu się stopy bezrobocia dla obszaru całego powiatu (o 0,4%). Oznacza to, że sytuacja na rynku pracy w gminie Długosiodło jest proporcjonalna do sytuacji całego powiatu. W tej grupie obserwować można w 2013 roku zmniejszenie udziału osób bezrobotnych po 55 roku życia oraz osób niepełnosprawnych w porównaniu do roku 2012. Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia osób bezrobotnych, w 2013 roku wzrost liczby osób zarejestrowanych z wykształceniem wyższym w stosunku do 2012 r. i 2011r.

Analizie poddane zostały również formy wsparcia osób bezrobotnych przez Powiatowy Urząd Pracy. Z danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy w Wyszkanie na przełomie lat 2011 -2013 wynika, że wzrasta liczba osób uczestniczących w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu poza pracami społecznie użytecznymi i wyposażeniem stanowiska pracy.

Bezrobocie w gminie Długosiodło jest wyższe niż w województwie mazowieckim i w kraju. Liczba bezrobotnych w stosunku do roku 2012 uległa niewielkiemu zmniejszeniu. Dodatkowym problemem jest praca wielu osób „na czarno”, niedostrzeganie potrzeby zabezpieczenia emerytalno – rentowego w przyszłości oraz obawa przed utratą świadczeń socjalnych. Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost liczby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym i zawodowym co świadczyć może o nieadekwatnych kwalifikacjach do potrzeb rynku pracy. Wzrost zatrudnienia wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym bądź niższym stanowić może z kolei o podejmowaniu prac przez osoby bez kwalifikacji w ramach zatrudnienia subsydiowanego.

III.7 Ochrona zdrowia

Według danych Banku Danych Lokalnych GUS, na terenie gminy Długosiodło funkcjonują dwa niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej – MEDICUS oraz MEDYK.

W MEDICUS-ie pracuje trzech lekarzy:

- specjalista medycyny rodzinnej, specjalista chorób dzieci,
- specjalista medycyny rodzinnej, lekarz chorób wewnętrznych,
- specjalista medycyny rodzinnej

oraz cztery pielęgniarki środowiskowo- rodzinne.

Z pomocy lekarzy specjalistów tej placówki korzysta 4522 osób.

Drugi niepubliczny zakład opieki zdrowotnej MEDYK w Długosiodle zatrudnia na stałe dwóch lekarzy i dwie pielęgniarki. Pomoc świadczona jest dla ok. 3700 pacjentów.

Klienci MEDYK-a w ramach profilaktyki mogą skorzystać z pomocy wielu specjalistów: neurologa, okulisty, pulmonologa, alergologa i ginekologa.

W ramach profilaktyki zdrowotnej w placówkach prowadzone są:

- badania wzroku
- badania urologiczne
- badania słuchu

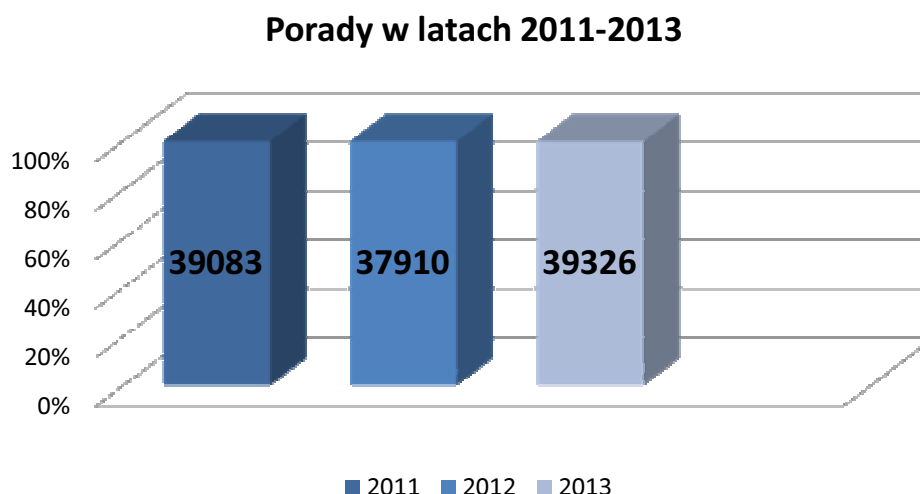
Społeczność lokalna z gminy Długosiodło ma do dyspozycji aptekę i punkt apteczny. Oba obiekty są prywatnymi zakładami prowadzonymi przez mieszkańców.

Od czerwca 2009 roku działa Gabinet Rehabilitacyjny. Z którego usług korzystają mieszkańcy gminy posiadający skierowanie od lekarza rodzinnego lub specjalisty.

W gabinecie świadczone są następujące usługi:

1. Elektroterapia: jonoforeza, prądy DD, Tens, elektrsymulacje, ultradźwięki.
2. Pole magnetyczne
3. Laseroterapia
4. Krioterapia miejscowa
5. Ćwiczenia ruchowe
6. Światłolecznictwo – lampa solux

Wykres 4: Liczba udzielonych porad w ramach POZ w latach 2011 – 2013.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS 2011-2013.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Analizując zgromadzone dane w zakresie dostępu mieszkańców gminy do podstawowej opieki zdrowotnej można jednoznacznie stwierdzić tendencję wzrostową w ilości udzielonych porad. Zapewne ma na to wpływ dostęp do specjalistów jak i limit punktów na wybrane usługi zdrowotne przyznawane dla gminy Długosiodło.

Ponadto z doświadczenia pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika niepokojąca obserwacja, że coraz częściej osoby potrzebujące pomocy nie posiadają podstawowych ubezpieczeń zdrowotnych. Mieszkańcy gminy Długosiodło nie mają

dostępu do odpowiedniej liczby wysoko wykwalifikowanego personelu medycznego. Na terenach wiejskich wiedza o konieczności przeprowadzania badań kontrolnych jest niezadowalająca. Wydawanie skierowań na badania nie jest również zbyt często stosowane przez lokalnych lekarzy. A własne środki finansowe nie pozwalają na prowadzenie badań w prywatnych placówkach opieki zdrowotnej.

III.8 Edukacja i wychowanie

Gmina Długosiodło jest organem prowadzącym dla dwóch przedszkoli, sześciu szkół podstawowych, w tym 4 z oddziałami przedszkolnymi i 2 gimnazjów. Działalność edukacyjno - opiekuńczą na terenie gminy nie prowadzą podmioty prywatne.

Instytucje oświatowe na terenie Gminy Długosiodło:

- **Zespół Szkół w Długosiodle** -Długosiodło, ul. Poniatowskiego 25 (jest jorg. powiatu)
- **Przedszkole Samorządowe w Długosiodle** Długosiodło, ul. Kościuszki 3
- **Publiczna Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Długosiodle**
Długosiodło, ul. Kościuszki 5
- **Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Dalekiem** - Dalekie
- **Publiczna Szkoła Podstawowa im. hm. ppor. AK "Zośki" T. Zawadzkiego w Sieczychach** Sieczychy 43
- **Publiczna Szkoła Podstawowa im. Papieża Jana Pawła II w Blochach**
Blochy 60
- **Gimnazjum Publiczne im. Armii Krajowej w Długosiodle** Długosiodło,
ul. Mickiewicza 14
- **Zespół Szkół w Starym Bosewie**
  - Gimnazjum im. ks. Jana Twardowskiego w Starym Bosewie,
  - Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Starym Bosewie,
  - Przedszkole Samorządowe

Na terenie gminy nie ma klas integracyjnych, natomiast jest prowadzone nauczanie indywidualne. Nie ma zatrudnionego pedagoga , natomiast na umowę i prace jest zatrudniony psycholog.

Gmina Długosiodło na edukację i wychowanie na przełomie ostatnich 3 lat przeznaczyła znaczącą część budżety Gminy. Wydatki tego wyrażone w procentach kształtowały się następująco: 2011 – 35%; 2012 – 41%; 2013 – 34%

Tabela 8: Struktura całkowitych wydatków oświatowych dla szkół prowadzonych przez gminę⁴.

Rok		2011		2012		2013	
		PLN	Procent całości	PLN	Procent całości	PLN	Procent całości
Zadania oświatowe z wyłączeniem przedszkoli ogólnodostępnych i dowożenia uczniów							
Wydatki bieżące ogółem		7543022,52	76,81	7827725,31	96,35	7710286,93	93,12
w tym:	Wydatki na wynagrodzenia z pochodnymi	6008361,91	61,18	6279761,21	77,29	5882227,19	71,04
	Wydatki rzeczowe	469823,72 486747,74	4,78 4,96	420661,27 430954,85	5,18 5,30	457070,10 468895,61	5,52 5,66
Wydatki kapitałowe/inwestycyjne		2277077,81 23,19%		296888,27		569555,41	6,88
Razem		9820100,33	100	8124613,58	100	8279842,34	100
Całość		11508636,28		10109644,24		9807166,65	

(łącznie przedszkola i dowóz)

Tabela nr 9. Średnia liczba uczniów w latach 2011-2013

Średnia liczba uczniów w latach 2011-2013			
Rok szkolny	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Szkoły Podstawowe	558	554	540
Gimnazja	319	322	306
Przedszkola	141	137	132
Oddziały przedszkolne	71	69	87
Ogólna liczba uczniów objętych edukacją	1089	1082	1065

⁴ Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych przez Gminę w latach 2011-2013

i wychowaniem			
---------------	--	--	--

Źródło: Dane Urzędu Gminy Długosiodło za lata 2011-2013

W roku szkolnym 2013/2014 średnia liczba uczniów w grupie w przedszkolach, szkołach podstawowych – 19 a gimnazjach – 24 . Dzieci i młodzież poza realizacją podstawy programowej uczestniczą w różnorodnych zajęciach dodatkowych. Ofertę zajęć dodatkowych każda szkoła przygotowuje uwzględniając potrzeby uczniów. Prowadzone są zajęcia dodatkowe dla uczniów zdolnych jak również uczniów, którym nauka sprawia kłopoty. Wychowankowie i uczniowie mogą korzystać ze wsparcia specjalistów; pedagoga, psychologa i logopedy. Dzieci w wieku 3- 5 lat mogą brać udział w zajęciach prowadzonych w ogniskach przedszkolnych. Ogniska przedszkolne prowadzone są w następujących miejscowościach Blochy, Chrzczanka Włościańska, Dalekie, Sieczychy.

W wymienionych szkołach w poszczególnych latach 2011-2014 stan zatrudnionej kadry przedstawia się następująco:

Tabela nr 10. Stan zatrudnionej kadry w latach 2011-2014

Lata 2011-2013	Ilość etatów
2011/2012	99,77
2012/2013	94,20
2013/2014	95,53

W ramach działań osłonowych dla rodzin o najtrudniejszej sytuacji ekonomicznej Gmina wypłaca stypendia socjalne. Na przełomie 3 ostatnich lat wydatki kształtowały się następująco:

<i>Tabela nr 11. Stypendia wypłacone w latach 2011-2013</i>			
Rok kalendarzowy	2011	2012	2013
Liczba wypłaconych stypendiów socjalnych	1512	990	1077
Wysokość stypendium socjalnego na jednego ucznia	357,60	258,85	288,66
Łączna kwota wydatkowana na stypendia	156 272,39	115 965,00	130 185,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z Urzędu Gminy Długosiodło za 2013 r.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Zmiany w zakresie edukacji spowodowane są zmniejszającą się liczbą dzieci uczących się w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, co jest powodem mniejszej subwencji dla Gminy. Zauważalne jest to również w statystyce uwzględniających w poszczególnych latach liczbę uczniów objętych edukacją i wychowaniem. Jednocześnie polityka oświatowa w gminie jest na tyle efektywna, że wraz ze zmniejszeniem liczby uczniów objętych edukacją – zmniejszają się wydatki Gminy na edukację i wychowanie.

Edukacja i wychowanie na terenie gminy Długosiodło prowadzone jest przez publiczne placówki oświatowe. Dodatkowo Gmina pozyskuje środki finansowe na prowadzenie aktywnej polityki w zakresie podniesienia kompetencji uczniów na różnym etapie rozwoju.

III.9 Sport i rekreacja

Działalność sportowa w gminie Długosiodło się skupia się wokół Gminnego Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji. Instytucja ta posiada liczną bazę sportową, w której skład wchodzi:

- odkryty basen sportowo-rekreacyjny w Długosiodle
- boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią przy PSP w Długosiodle,
- boisko do siatkówki plażowej przy PSP w Długosiodle,
- kompleks ORLIK w Zespole Szkół w Starym Bosewie,
- piłkarskie boisko z naturalną nawierzchnią w Chrzczance Włociańskiej,
- siłownie znajdujące się w Zespole Szkół w Długosiodle oraz w Filii Centrum Kultury w Chrzczance Włociańskiej.
- siłownia zewnętrzna w Skansen Parku

Instytucja organizuje liczne zawody sportowe: eliminacje gminne szkół podstawowych i gimnazjalnych w piłce nożnej, tenisie stołowym, piłce halowej, lekkiej atletyce, biegach przełajowych, siatkówce. Ponadto turnieje dla dorosłych o zasięgu wojewódzkim w tenisie stołowym, ziemnym i siatkówce plażowej. Prowadzi ligi piłkarskich szóstek dla dzieci i młodzieży oraz dla seniorów.

Na terenie gminy funkcjonują także Uczniowskie Kluby Sportowe działające przy Szkołach Podstawowych w Długosiodle, Starym Bosewie, Blochach, Dalekiem i Sieczychach. Działania sportowe wspiera także Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju

Gminy Długosiodło pozyskując środki finansowe na liczne działania tj. organizacja obozów sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, naukę pływania dla uczniów klas trzecich szkół podstawowych oraz organizację lig piłkarskich i turniejów.

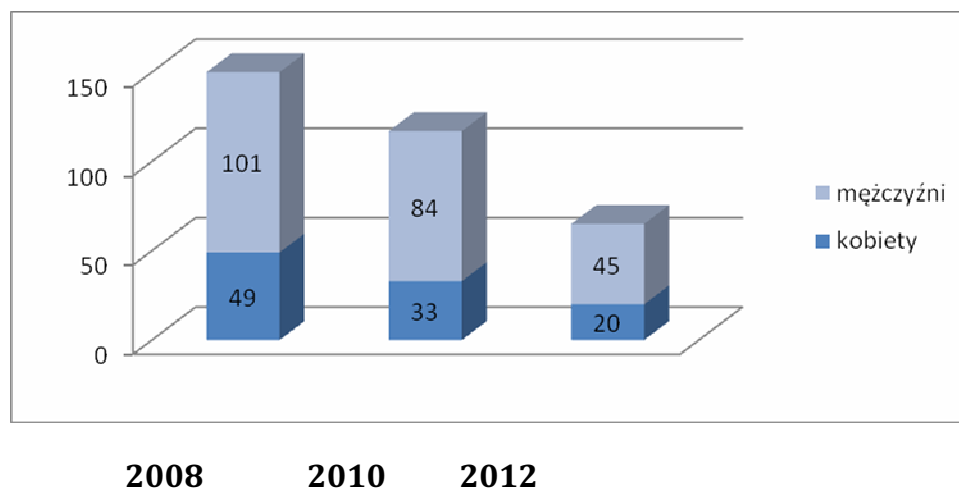
Na terenie Gminy w 2008 -2012 roku według dostępnych danych GUS ujętych statystycznie informacje w liczby klubów i osób w nich ćwiczących w przedziale co 2 lata przedstawiały się następująco:

Tabela nr 12.

	2008	2010	2012
Liczba klubów	5	4	3
Liczba osób ćwiczących	150	117	65
Ćwiczący do lat 18	127	90	56

Wykres 5: Liczba osób ćwiczących w latach 2008 -2012.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS, 2008, 2010 i 2012.

Źródło: Bank Danych lokalnych

Rekreacja

Najcenniejszym bogactwem Gminy Długosiodło są doskonałe warunki naturalne, występują tu ciekawe i rzadkie gatunki roślin i zwierząt. Zróżnicowane środowisko stanowi Kurpiowska Puszcza Biała oraz Dolina Narwi. To raj dla miłośników pieszych

wędrówek i rowerowych przejażdżek. Doskonałe warunki dla amatorów wędkarstwa (Łowiska rybne w Starym Bosewie oraz w Przetyczy Folwark) i grzybobrania. Przez gminę przebiegają dobrze oznaczone, liczne szlaki turystyczne i ścieżki pieszo-rowerowe tj.:

- Gminna Ścieżka Ekologiczna,
- Szlak przez Mateczniki Puszczańskie,
- Główny Szlak Puszczy Białej,
- Szlak Doliną Narwiańską,
- Główny Szlak Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego im. Teofila Lenartowicza,
- ścieżki rowerowe z Długosiodła do Bloch, z Długosiodła do Starego Bosewa oraz przez Chrzczankę Włociańską i Chrzczankę Folwark. W Długosiodle znajdują się także Małe Muzeum Wsi, park i mini skansen oraz pracownia rzeźby ludowej.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Analiza dynamiki zmian wskazuje na niepokojący spadek działalności klubów sportowych, co ma prawdopodobnie podłoże w aż 44% spadku liczby osób ćwiczących na tego rodzaju obiektach np. w stosunku do roku 2010.

Gmina Długosiodło umożliwia swoim mieszkańcom dostęp do obiektów sportowych i rekreacyjnych. Ważna jest jednak również edukacja i programy, które będą promowały zdrowy, aktywny styl życia. W Gminie Długosiodło nie odnotowano w statystykach bazy noclegowej ani obiektów agroturystycznych, co nie jest jednoznaczne, że na terenie Gminy takich nie ma.

III.10 Organizacje pozarządowe

Działalność samorządu gminnego w zakresie realizacji zadań publicznych jest wspierana poprzez podmioty określone w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Podstawą współpracy jest Gminny Program Współpracy z Organizacjami pozarządowymi, który jest uchwalany każdego roku. W Programie tym Gmina określa zasady współpracy, najważniejsze zadania publiczne, wysokość środków planowanych na realizację Programu, sposób oceny jego realizacji, tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach.

W Gminie Długosiodło działają następujące organizacje pozarządowe:

1.Fundacja Kultury Homo Homini

2.Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Długosiodło

**3. Stowarzyszenie Tradycyjnie Nowoczesnych dla Wsi,
4. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi „Teraz My”
5. „Grądy Szlacheckie – Moja Wieś”**

cel: Aktywizacja i rozwój społeczno-zawodowy Gminy Długosiodło

Odbiorcy; mieszkańcy Gminy Długosiodło, w tym grupy szczególnego ryzyka: rodziny dotknięte problemami patologicznymi oraz nieporadnością, seniorzy, kobiety młodsze, młodzież, osoby bezrobotne, osoby niepełnosprawne

Kluczowe działania:

- Edukacja nieformalna,
- Zagospodarowanie czasu wolnego
- Profilaktyka
- Aktywizacja społeczna
- Aktywizacja zawodowa
- Budowanie dialogu i partnerstwa społeczno-publicznego
- Edukacja obywatelska
- Inicjatywy ekonomii społecznej
- budowanie tożsamości lokalnej i rozwój turystyki

Kluczowe projekty:

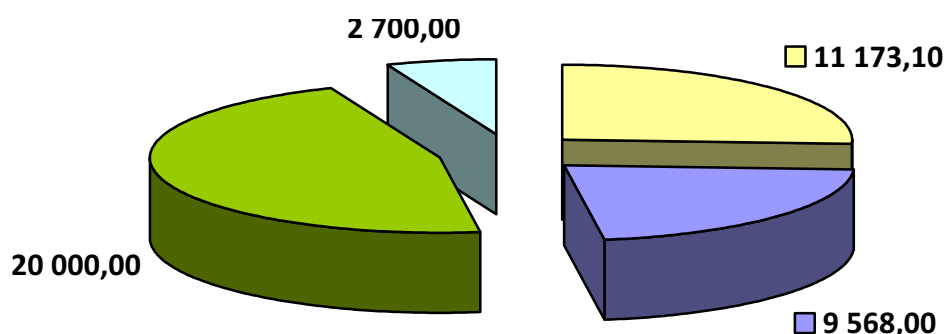
- wypoczynek letni dla dzieci i młodzieży (stacjonarnie, półkolonie)
- Zajęcia profilaktyczne i terapeutyczne w świetlicach
- Centrum Organizacji pozarządowych i edukacji obywatelskiej
- Partnerstwo lokalne Nasz Region Nasza Gmina Długosiodło
- Wdrożenie modelu współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi
- Przystanek Rękodzieło – inicjatywa ekonomii społecznej
- Kursy, szkolenia, warsztaty, wyjazdy studyjne, - kwalifikacyjne, kompetencyjne, zawodowe
- Akademia Aktywnego seniora
- Rebrankowanie dla grup nieformalnych i organizacji pozarządowych
- Zajęcia sportowe z ZUMBY
- Klub Wolontariatu
- gry terenowe

W 2014 r. Gmina Długosiodło na realizację zadań w obszarze polityki społecznej uwzględniła kwotę 35 000 zł, natomiast na zadania w obszarze polityki społecznej: 2700,00 i stanowiło to 7,71 % ogólnej kwoty przeznaczonej na dotacje. W ramach dofinansowania uwzględnione były następujące obszary tematyczne:

1. Festyn na Dzień Dziecka
2. Korowód św. Mikołaja

Wykres Nr 6. Wydatki Gminy Długosiodło na zadania realizowane przez organizacje pozarządowe.

Źródło: Sprawozdanie z realizacji programu współpracy z org. pozarządowymi za 2013 rok.

W rozbiciu na obszary tematyczne wydatki kształtowały się następująco:

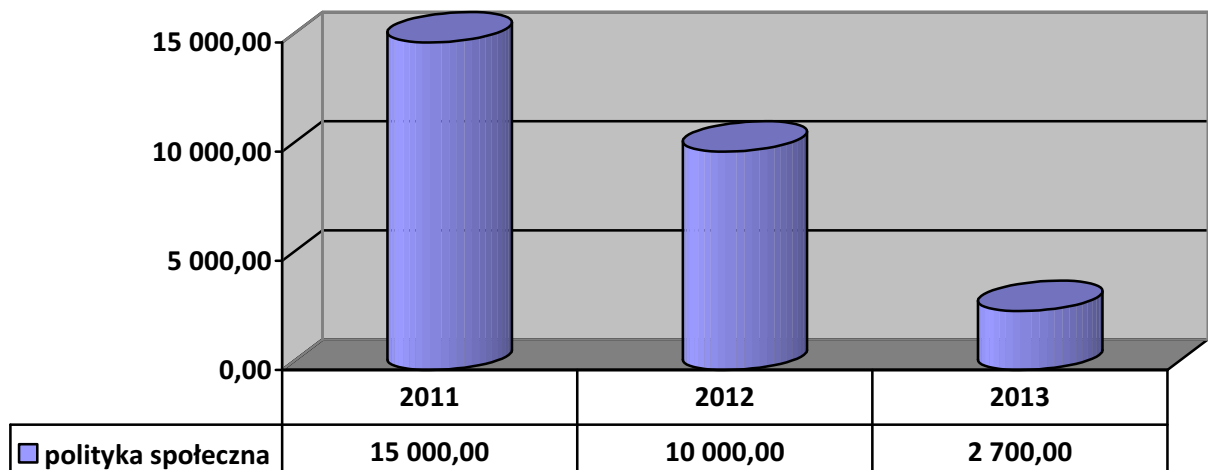
- Kultura -11173,10 zł
- Sport – 9568,00 zł
- Edukacja - 20000,00 zł
- Polityka społeczna – 2700,00 zł

Organizacje działające w obszarze polityki społecznej na terenie Gminy Długosiodło:

1. Fundacja Kultury Homo Homini
2. Stowarzyszenie Tradycyjnie Nowoczesnych dla Wsi
3. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Długosiodło
4. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi „Teraz My”

Wykres 7: Dotacje dla organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej w roku 2011, 2012, 2013.

2011r. – 15 000,00
2012r. – 10 000,00
2013r. – 2 700,00

Źródło: Sprawozdanie z realizacji programu współpracy Gminy Długosiodło z organizacjami pozarządowymi za 2011,2012,2013 rok.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

W Gminie Długosiodło rozwijają swoją działalność organizacje pozarządowe, które wzmocniają samorząd lokalny w realizacji zadań publicznych. Potencjał organizacji jest o tyle bardziej cenny, ponieważ pozyskują one środki zewnętrzne na działania statutowe, odciążając budżet gminy.

Zajmują one ważne miejsce w społeczności lokalnej i są dostrzegane przez samorząd lokalny jako znaczący partner w realizacji zadań w zakresie polityki społecznej. Szczególnie cenną inicjatywą jest wsparcie organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań publicznych. Uwzględnienie również nowopowstałych organizacji w realizacji projektów na rzecz społeczności lokalnej jest dowodem, że jest poparcie dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Gminie Długosiodło.

III.11 Kultura

Działalność kulturalna w Gminie Długosiodło funkcjonuje w oparciu o Gminne Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji, Gminną Bibliotekę Publiczną oraz Świetlice Wiejskie. Centrum Kultury w Długosiodle posiada swoją filię w Chrzczance Włociańskiej, biblioteka ma filię w Blochach i Starym Bosewie oraz Punkt Biblioteczny w Jaszczułtach. Na terenie gminy w sołectwach Prabuty, Jaszczuły, Stare Bosewo, Sieczychy, Grądy Szlacheckie i Olszaki działają świetlice wiejskie. Ich zadaniem jest upowszechnianie kultury i czytelnictwa oraz zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców.

Instytucje te realizują zadania w zakresie zaspokajania wszelkich potrzeb kulturalnych, czytelniczych, informacyjnych i sportowych społeczności lokalnej. Oferują mieszkańcom gminy dostęp do bazy komputerowej i Internetu, różnorodne usługi

biurowe oraz zajęcia edukacyjno-rozrywkowe, wycieczki, wypoczynki letnie i zimowe dla dzieci i młodzieży. Nie brakuje też konkursów, w których zarówno dzieci i młodzież, jak i dorośli mogą wykazać się swoimi różnorodnymi zdolnościami i umiejętnościami. Przykładem może być np. konkurs na najpiękniejszy wieniec dożynkowy, na najpiękniejszą palmę wielkanocną, kulinarny: „Prysmaki regionalne przyprawione tradycją”, „Gospodarz roku”, gminne konkursy ekologiczne, „Młodzież zapobiega pożarom”, „Gminny konkurs bezpieczeństwa w ruchu drogowym”, poetycki „Warszawska syrenka” czy Gminny przegląd kolęd i pastorałek.

Organizowane są także imprezy plenerowe oraz uroczystości okolicznościowe i patriotyczne tj.

- „Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy”,
- „Powitanie Lata”,
- „Dni Długosiodła połączone z Dożynkami”,
- „Wielkie Mazowieckie Grzybobranie”,
- plenery malarskie,
- Rocznicą Bitwy pod Pecynką,
- Rocznicą Akcji Sieczychy,
- Narodowe Święto Niepodległości,
- uroczystość patriotyczna z okazji 3 Maja połączona z Dniem Strażaka,
- Gminny Dzień Dziecka,

Gminny Przegląd Kolęd i Pastorałek

Gminna Biblioteka Publiczna w Długosiodle

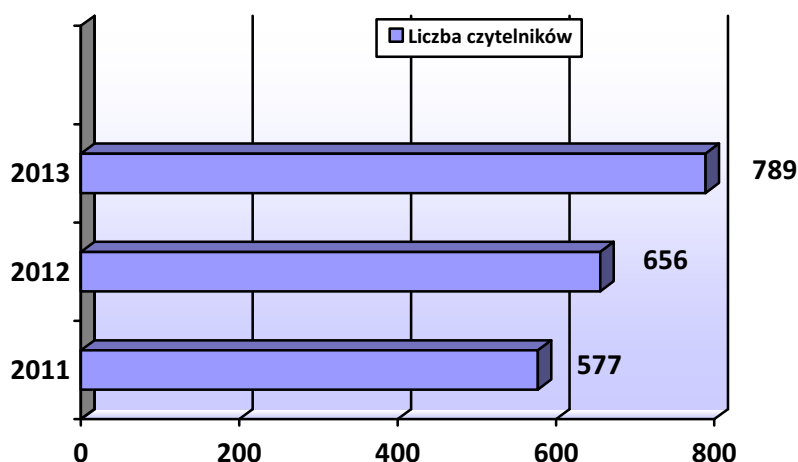
Głównym zadaniem bibliotek jest upowszechnianie i promowanie czytelnictwa.

Księgozbiór biblioteki to ponad 30 tys. woluminów. Z biblioteki korzysta ok 800 czytelników stałych. Wypożyczenia książek w roku 2013 to około 11287. W przeliczeniu na 100 mieszkańców to 143, 95 książki. Najczęściej po książki sięgają czytelnicy w wieku 25-44 lata oraz uczniowie. Największą popularnością cieszą się nowości wydawnicze w szczególności literatura piękna.

Biblioteka posiada 7 tytułów czasopism prasy bieżącej. Udostępniane są na miejscu ale też wypożyczane do domu. Biblioteka udostępnia korzystanie z czytelni multimedialnej. Organizuje konkursy literackie, wystawy okolicznościowe, lekcje biblioteczne i wycieczki do biblioteki. Biblioteka włącza się we wszystkie imprezy organizowane przez Centrum Kultury.

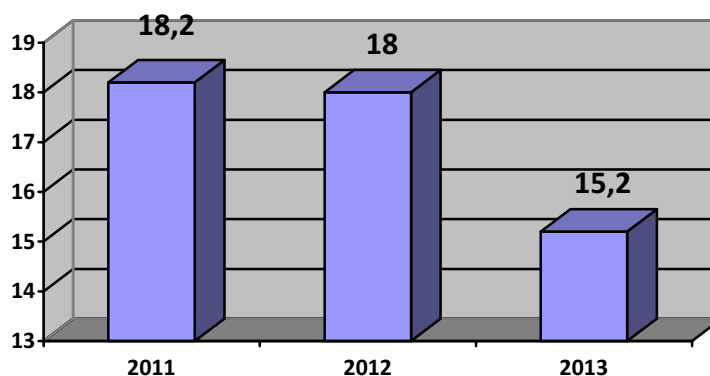

Wykres 8: Liczba osób wypożyczających książki w latach 2011-2013.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS za 2011-2013r.

Wykres 9: Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS za 2011,2012,2013r.

W gminie znaleźć możemy szereg zabytków kultury oraz miejsc upamiętniających burzliwe, wojenne losy mieszkańców tych terenów, m.in.:

1. Neogotycki kościół św. Rocha z 1912r., bogaty w polichromie, obrazy oraz zabytkowe przedmioty liturgiczne pamiętające wiek XIX.
2. Drewniana kostnica z przełomu XIX i XX wieku z wmontowanymi gotyckimi drzwiami

3. Zabytkowy cmentarz parafialny z przykładami rzeźb nagrobnych z początków XIX wieku
4. Pomnik Tadeusza Kościuszki na rynku w Długosiodle
5. Pomnik przyrody – dąb szypułkowy Jan mierzący 25m wysokości i 641cm grubości, dąb Jan został objęty prawną ochroną już w 1973 roku
6. Tablicę pamiątkową przy Publicznej Szkole Podstawowej w Sieczechach, upamiętniającą śmierć druha Tadeusza Zawadzkiego „Zośki” w walce z hitlerowcami
7. Ukryty w lasach Lipniak Majorat – pomnik i 16 krzyży postawionych dla uczczenia śmierci 448 osób zamordowanych przez Wehrmacht w odwecie za działania bojowe AK pod Pecynką i Jarząbką
8. Płytę pamiątkową w Małaszku, wystawioną w hołdzie pomordowanym w czasie II wojny światowej mieszkańcom Małaszka.
9. Pomnik w Pecynce – upamiętniający 14 partyzantów AK rozstrzelanych przez Niemców 31 sierpnia 1944 r.
10. Kamień przy Szkole Podstawowej w Długosiodle upamiętniający śmierć 21 osób zastrzelonych i zakatowanych w Długosiodle i okolicach.
11. Dwukondygnacyjny młyn wodny zbudowany ok. 1924 znajdujący się nad rzeką Ostrówek w miejscowości Kabat.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Wbrew współczesnym trendom, najpopularniejszą formą uczestnictwa w kulturze mieszkańców Gminy Długosiodło jest uczestnictwo w imprezach. Natomiast liczba osób sięgających po lekturę na przestrzeni 2011-2013 roku była zmienna. Dość mocno z kolei w roku 2013 zmalała liczba osób wypożyczających książki.

Jeśli chodzi o kulturę, Gmina Długosiodło ma relatywnie wysoki potencjał w tym zakresie, w związku z czym działania wynikające z zapisów Strategii mają przede wszystkim mieć na celu rozwijanie obecnej bazy kulturalnej, poprzez na przykład rozszerzenie kalendarza wydarzeń kulturalnych. W Gminie Długosiodło mieszkańcy mają dostęp nie tylko do Ośrodka Kultury, ale również imprez masowych organizowanych przez jednostki organizacyjne Gminy i organizacje pozarządowe. Na szczególną uwagę zasługują imprezy integrujące społeczność lokalną i pokolenia. Pozwala to zachować trwałość tradycji i zapobiegać osamotnieniu rodzin i osób narażonych na wykluczenie społeczne.

III.12 Charakterystyka systemu pomocy społecznej

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Przed pomocą społeczną stoi wiele zadań, jest to miejsce, gdzie powinno się uzyskać informację, poradę i najniezbędniejsze wsparcie wtedy, gdy jest ono konieczne

z powodu utraty pracy, długotrwałej choroby, niezaradności życiowej, klęski żywiołowej. Jest to też instytucja, która ma za zadanie ułatwić zmianę trudnej sytuacji, wskazać drogę wyjścia, ochronić przed złymi skutkami wynikającymi z poczucia zagrożenia, utraty bezpieczeństwa socjalnego i społecznego.

W 2013 roku działania z zakresu pomocy społecznej w ramach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej prowadziła kadra w składzie:

Tabela 13: Struktura zatrudnienia w GOPS na dzień 31.12.2013 r.

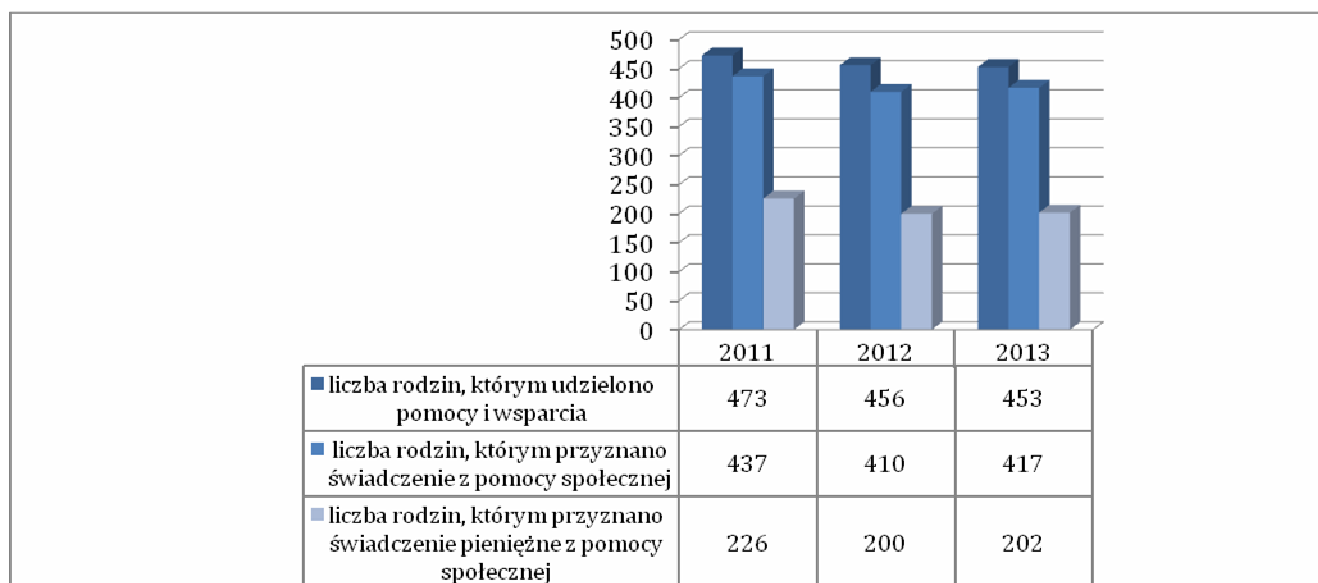
Nazwa działu	Liczba osób zatrudnionych
Dział Pomocy Środowiskowej	5
Dział Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego	2
Kierownik	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania OPS za 2013 r.

W dziale Pomocy Środowiskowej jest zatrudnionych 5 pracowników socjalnych pracujących w rejonach opiekuńczych liczących łącznie 7897 mieszkańców. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle realizuje zadania wynikające z następujących ustaw i programów:

- ustawa o pomocy społecznej
- ustawa o świadczeniach rodzinnych
- ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
- ustawa w wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej
- program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

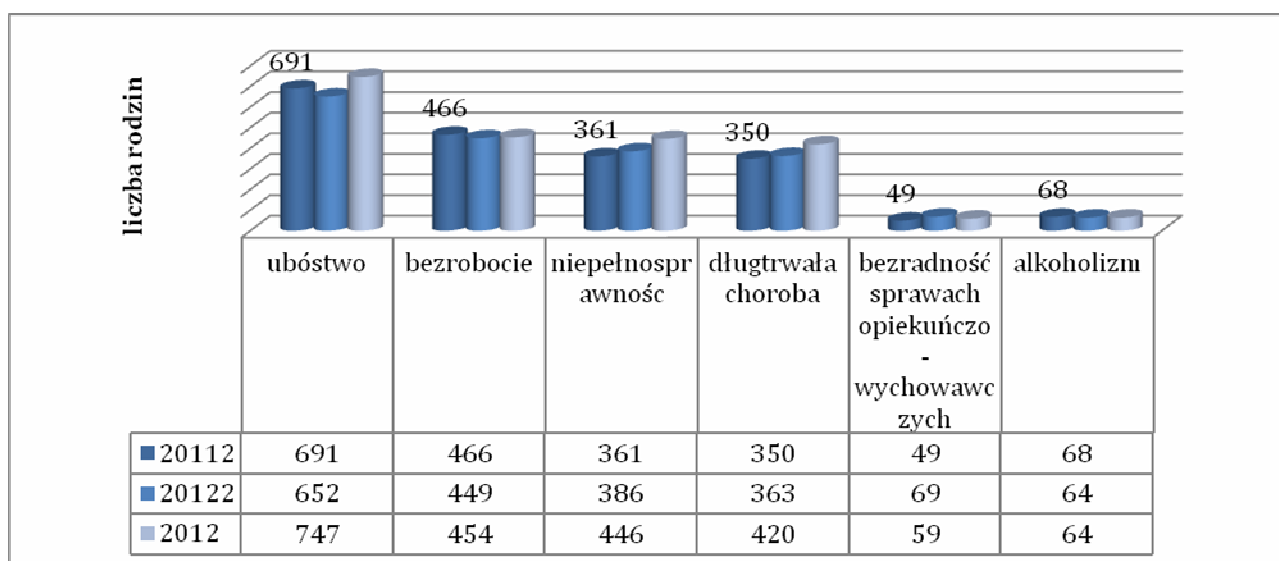
Wykres 10: Charakterystyka osób i rodzin korzystających ze wsparcia GOPS w latach 2011-2013.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy społecznej Gminy Długosiodło za 2013

Osoby i rodziny korzystające z pomocy Ośrodka borykały się z wieloma problemami generującymi wiele dysfunkcji. Od lat dominującym powodem przyznawania pomocy jest ubóstwo. Wiąże się to ściśle z problemem braku zatrudnienia. Klienci otrzymujący pomoc finansową ze względu na występujące bezrobocie to najczęściej osoby z niskimi kwalifikacjami zawodowymi, cechujący się biernością i niezaradnością życiową.

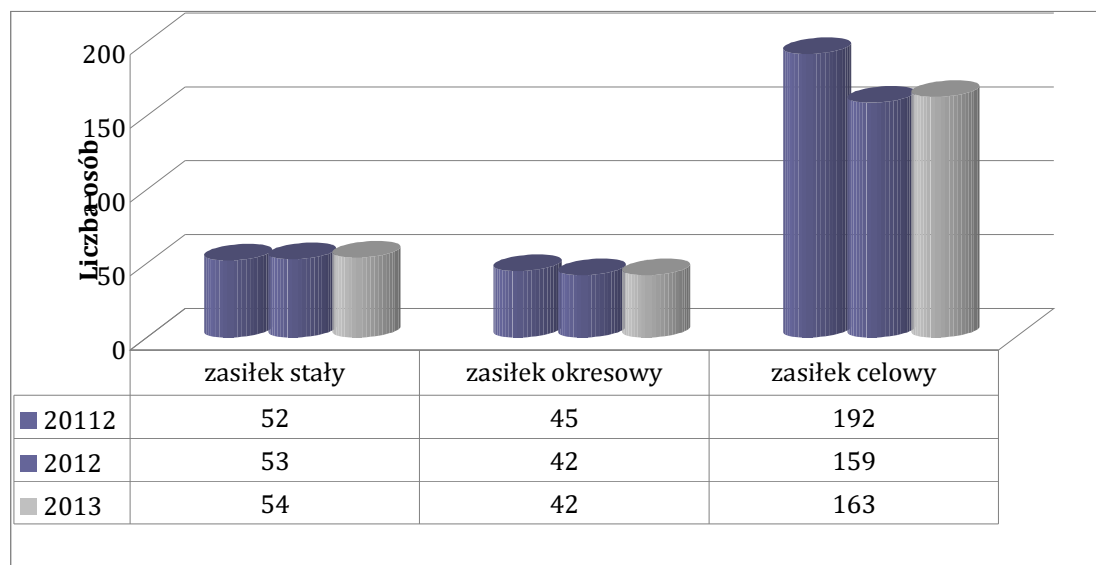
Wykres 11: Główne problemy, z powodu których udzielane są świadczenia z pomocy społecznej w latach 2011-2013 w gminie Długosiodło.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012.

Kolejnym istotnym problemem z którym zmagają się klienci Ośrodka jest niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Pomoc dla osób niepełnosprawnych, poza wsparciem finansowym, koncentruje się wokół pomocy usługowej. Osoby niepełnosprawne mogą korzystać z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych

Wykres 12: Formy pomocy finansowej udzielonej przez GOPS w Długosiodle w latach 2011-2013.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2012 r.

Liczba osób i rodzin objętych pomocą finansową w formie zasiłku stałego, okresowego jest znacznie niższa niż zasiłku celowego. W ramach realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” mieszkańcom gminy świadczona jest pomoc w formie żywienia dzieci i dorosłych jak również wypłacania świadczenia pieniężnego na zakup posiłku. Świadczenie pieniężne z programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” przyznawane jest rodzinom, w których dochód nie przekracza 150% ustawowego kryterium dochodowego. Pomoc w formie posiłków realizuje się przede wszystkim w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponad gimnazjalnych.

Tabela 14: Wykonanie budżetu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej bez utrzymania w 2011-2013r.

	2011	2012	2013
Środki Gminy	320 144	321 169	642 689,09
Środki z budżety Wojewody	3 839 821	4 359 094	4 721 920,68

Ogółem:	4 638 775	4 680 263	5 364 610
---------	------------------	------------------	------------------

Źródło: Sprawozdanie GOPS za 2011,2012,2013 r.

Zasady przyznawania świadczeń z zakresu zadań własnych są takie same jak przy zadaniach zleconych tzn. spełnienie jednocześnie dwóch warunków:

- kryterium dochodowego: na osobę samotną 542 zł, na osobę w rodzinie – 456 zł,
- problemu społecznego określonego ustawie o pomocy społecznej (Dz.U. z 2013 r. poz.182).

Poza pomocą w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych GOPS świadczy pomoc dla osób chorych, niepełnosprawnych, zaburzonych psychicznie w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. Szczegółowe dane przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela Nr 15. Formy wsparcia i zakres udzielonych świadczeń w latach 2011-2013

Forma wsparcia	Wartość udzielonych świadczeń/liczba osób w latach 2011-2013		
	2011	2012	2013
Usługi opiekuńcze	65781/19	65781/19	57 633/20
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	23 970/3	21429/4	25116/6
Liczba osób za które gmina ponosiła odpłatność w DPS w latach 2011-2013	51 094/3	54 345/4	111 574/7

Poza wymienionymi usługami jednym z ważnych zadań realizowanych przez GOPS jest praca socjalna. Praca socjalna bardzo często prowadzona jest w oparciu o kontrakt socjalny, który określa uprawnienia i zobowiązania stron. Podstawowymi metodami stosowanymi w pracy są: rozmowa, wywiad, obserwacja, analiza dokumentów osobistych i urzędowych. Praca socjalna bezpośrednio związana jest z potrzebującym człowiekiem, opiera się na zasadzie akceptacji klienta, indywidualizacji i podmiotowym podejściu. Praca socjalna umożliwia potrzebującym przezwyciężenie trudności poprzez działania wspierające, zabezpieczające lub korygujące. Niezależnie od tego jaki przybiera charakter, ukierunkowana jest na pomoc jednostkom, grupom lub rodzinom.

Przejawia się również w następujących działaniach: organizacji grup samopomocowych, koordynacji działań wolontarystycznych, kontraktach zawartych w ramach projektu systemowego, prac społecznie użytecznych

III.13 Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo publiczne gminy Długosiodło odpowiada Starosta Powiatu Wyszowskiego, Wójt Gminy Długosiodło, Kierownik Komendy Policji w Wyszowie oraz Komendant Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Wyszowie. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za bezpieczeństwo obywateli na terenie gminy Długosiodło jest Policja Państwowa. W 2013 roku stan etatowy Posterunku Policji w Długosiodle wynosił -10 etatowych funkcjonariuszy, w 8 czynnych policjantów. Do realizacji zadań statutowych Policja w Gminie dysponowała 2 oznakowanymi radiowozami. Zestawienie rocznych informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w rejonie objętym działaniem Posterunku w Długosiodle na przełomie 3 ostatnich lat pokazuje, że nastąpił znaczny spadek liczby przestępstw popełnianych ogółem. W stosunku do roku 2012 nastąpił spadek o 34% w roku 2013.

Tabela nr 16. Statystyka przestępstwo o podłożu kryminalnym na przełomie 2011-2013 roku

Przestępstwa	2011	2012	2013
Ogółem:	143	148	98
W tym o charakterze kryminalnym	73	96	92
W tym najbardziej uciążliwych dla społeczeństwa:			
Kradzież z włamaniem	22	38	27
Kradzież	16	30	30
Kradzież samochodu	1	4	2
Rozbój i wymuszenia	4	0	0
Pobicie, bójka	5	0	3
Uszkodzenie rzeczy	3	7	2
Uszczerbek na zdrowiu	2	4	6

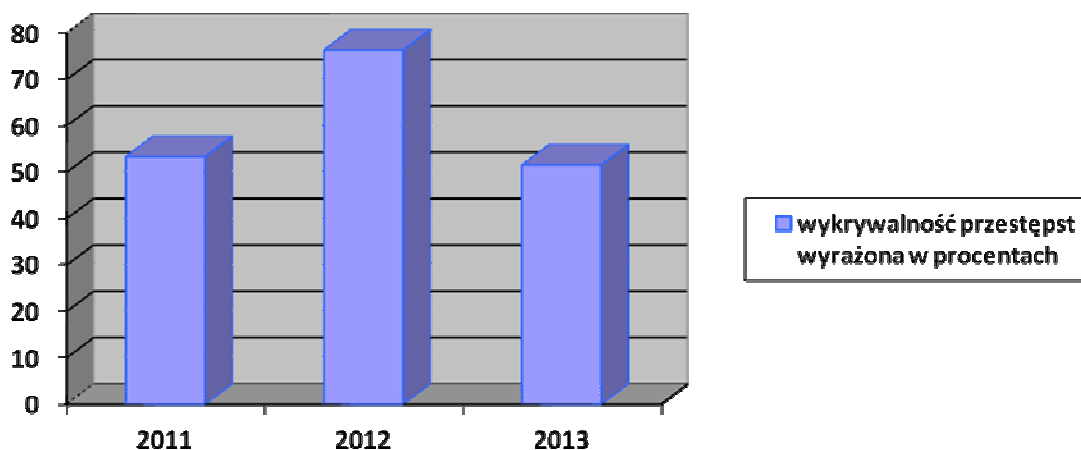
W ramach zabezpieczenia bezpieczeństwa publicznego policja aktywnie uczestniczy w wielu akcjach przeprowadzonych z powodu uzależnień i przemocy. Należy odwołać się do danych statystycznych obrazujących konieczność podejmowania działań wobec osób stosujących przemoc i nadużywających alkohol.

Poniżej zamieszczona **tabela Nr 17** przedstawia liczbę działań interwencyjnych podejmowanych wobec osób nietrzeźwych i stosujących przemoc

Działania	2011	2012	2013
Liczba interwencji	396	467	?
W tym interwencji domowych	170	?	?
Liczba zatrzymanych kierowców	59	54	60
W tym zatrzymanych do wytrzeźwienia	12	14	?
Liczba zatrzymanych prawo jazdy	12	6	13
Liczba założonych NIEBIESKICH KART	10	14	?
Liczba osób pokrzywdzonych z powodu przemocy	14	16	?
Liczba osób nieletnich popełnionych przestępstw /liczba przestępstw przez nieletnich	10 /12	3/29	1/1

Wykres Nr 13. Wykrywalność ogólna przestępstw o charakterze kryminalnym w latach 2011-2013

Rok	2011	2012	2013
% wykrywalności	53,2%	76,4%	51,6%

Na terenie działania posterunku policji w Długosiodle dominującymi przestępstwami na przełomie 3 ostatnich lat było: kradzieże z włamaniem, głównie do domków letniskowych oraz uszczerbek na zdrowiu.

Policja odpowiadająca za bezpieczeństwo publiczne włącza się w różne akcje profilaktyczne inicjowane zarówno przez Komendę wojewódzką w Radomiu jak i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle. Są to rozmowy z mieszkańcami i przedstawicielami samorządu lokalnego oraz spotkania w szkołach. Do najbardziej znanych programów należą:

„ Razem bezpieczniej; „Bezpieczne wakacje”, Alkohol i narkotyki, „Pasy”, „Trzeźwy Wieczór”, „Trzeźwy Poranek”, „Pasy”, „Niechronieni”

Drugą instytucją odpowiadającą za bezpieczeństwo publiczne jest Straż Pożarna. Na terenie gminy działa 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Na podstawie danych statystycznych można prognozować, że stan bezpieczeństwa w Gminie Długosiodło poprawia się. W tym zakresie prowadzone są działania profilaktyczne i interwencyjne.

Bezpieczeństwo publiczne w Gminie Długosiodło uzależnione jest od współpracy międzyinstytucjonalnej, zaangażowania środowiska w rozwiązywanie lokalnych problemów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa, a także od nakładów finansowych na realizację tego zadania publicznego. Istotny jest wskaźnik wykrywalności przestępstw oraz prowadzenie lokalnej profilaktyki zapobiegania przestępczości np. poprzez akcje uświadamiania osób starszych, osób

nieletnich. Z analizy danych statystycznych zauważalny jest znaczny spadek przestępstw (o 34%) w 2013 roku w stosunku do roku 2012. Zmniejszyła się również liczba wykrywanych przestępstw o charakterze kryminalnym oraz liczba osób nieletnich dokonujących przestępstw.

III.1.14 Infrastruktura, transport i komunikacja

Obsługę komunikacyjną Gminy Długosiodło zapewnia system dróg o znaczeniu gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Na pełną infrastrukturę drogową składają się następujące drogi:

- a) gminne o długości 136,43 km (w tym drogi bitumiczne o długości 41,44 km),
- b) powiatowe o długości 59,40 km (w tym drogi bitumiczne o długości 47,20km)⁵.

Przez teren Gminy przebiega linia kolejowa na trasie Ostrołęka – Warszawa, która obsługiwana jest zarówno przez pociągi pasażerskie jak i towarowe. Kolejnym elementem komunikacji zbiorowej są połączenia autobusowe, które są obsługiwane przez PKS i prywatnych przewoźników.

Wnioski wraz z opisem dynamiki zmian

Gmina Długosiodło ma dobre połączenie komunikacyjne ze stolicą kraju i większymi miastami na Mazowszu. Mieszkańcy mają możliwość dojazdu do pracy. Problem stanowią wysokie koszty dojazdu komunikacją zbiorową w stosunku do najniższego wynagrodzenia.

III.15 Ochrona środowiska

Gmina Długosiodło posiada wiele walorów naturalnych, które mogą przyczynić się bezpośrednio do kreowania pozytywnych bodźców dla rozwoju turystyki. Na terenie Gminy posiadają lokalizację obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) – zajmują one ponad 70% powierzchni gminy. Są to:

- 1) obszary NATURA 2000 – Puszcza Biała, Dolina Dolnej Narwi i Bagno Pulwy,
- 2) użytki ekologiczne – w ilości 20 sztuk, o powierzchni 14,48 ha,

---

⁵ Stan na dzień 31.12.2013r.

3) pomnik przyrody – 2 sztuki.

Istotną kwestią w zakresie zarządzania ochroną środowiska ma kanalizacja sanitarna, która znajduje się w miejscowościach Długosiodło i Kornaciska. Ścieki komunalne odprowadzane są do gminnej oczyszczalni ścieków położonej w miejscowości Kornaciska. Na obszarze gminy 176 nieruchomości wyposażonych jest w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Odpady wytwarzane są przez działające podmioty gospodarcze, gospodarstwa domowe i obiekty infrastruktury. Obecnie cała gmina objęta jest zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych. Na terenie gminy funkcjonuje *zbiórka odpadów zmieszanych (jednopojemnikowa)* oraz *selektywna zbiórka odpadów* (obejmująca szkło oraz tworzywa sztuczne), realizowana „u źródła”, tzn. bezpośrednio w miejscu powstawania odpadów.

Wnioski wraz z opisem dynamiki:

Gmina Długosiodło prowadzi racjonalną politykę w zakresie ochrony środowiska lokalnego. Ma uregulowaną gospodarkę zarządzania odpadami komunalnymi. Dzięki korzystnemu położeniu i walorom przyrodniczym – gmina Długosiodło posiada duży potencjał dla rozwoju turystyki.

IV. Diagnoza sytuacji społecznej wraz z wnioskami końcowymi

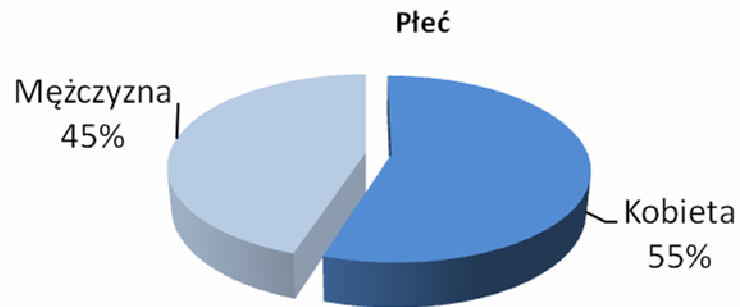

Wyjściowym materiałem diagnostycznym dla budowanej strategii była analiza badawcza problemów społecznych, odnosząca się do głównych uwarunkowań zewnętrznych ogólnej sytuacji gminy oraz uwarunkowań wewnętrznych obszaru pomocy społecznej. Do analizy danych o problemach posłużyły sprawozdania uwzględniające liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w rozbiciu na poszczególne problemy społeczne, sprawozdania z wykonania programów wykonawczych.

Opracowywanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych opiera się na założeniu i koncepcji poprawy sytuacji w gminie i nie może powstać jedynie w oparciu o analizę sprawozdań i przemyślenia urzędników lub zewnętrznych ekspertów. Istotne znaczenie ma poznanie opinii mieszkańców. Dlatego też do pracy nad dokumentem zaangażowana została społeczność lokalna. Elementem uspołecznienia procesu budowy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych było przeprowadzenie badania ankietowego na terenie gminy. Materiałem wyjściowym do prac nad aktualizacją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Długosiodło na lata 2015-2020, była analiza sprawozdawczości Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długosiodle, Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2011-2013, dane z Urzędu Gminy w Długosiodle, Powiatowego Urzędu Pracy w Wyszкові, Głównego Urzędu Statystycznego i Banku Danych Lokalnych. Od 9 sierpnia do 17 września 2014r. została przeprowadzona ankieta badająca opinie mieszkańców Gminy Długosiodło na temat występujących problemów społecznych w gminie. Respondenci zostali wybrani w sposób losowy. W rezultacie w badaniach wzięło 98 mieszkańców.

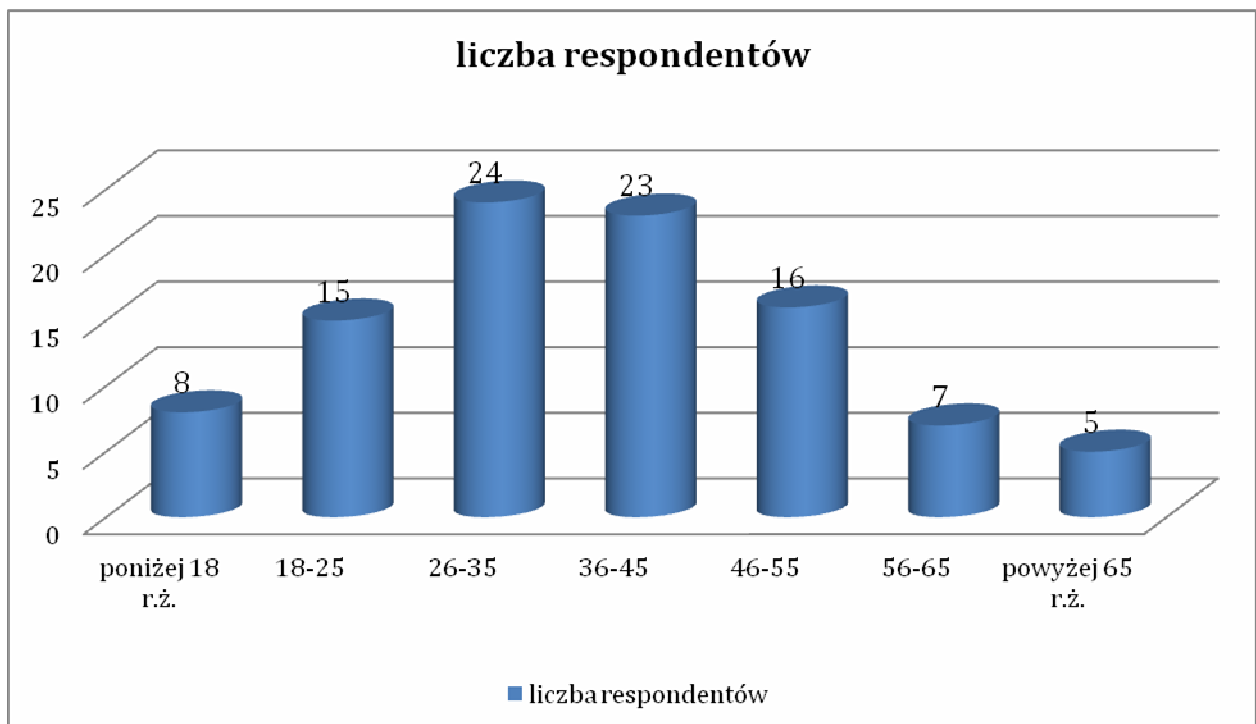
Ankietowani stanowili grupę reprezentującą mieszkańców Gminy Długosiodło w każdym przedziale wiekowym, w każdej formie aktywności zawodowej oraz o różnych poziomach wykształcenia. Dzięki tak dobranej grupie respondentów został uzyskany pogląd na aktualne problemy społeczne istniejące w gminie, z jakim borykają się mieszkańcy wszystkich grup społecznych. Każda osoba miała możliwość wypowiedzenia się co do istniejących problemów społecznych, jak również miała możliwość naświetlenia problemów ukrytych, które utrudniają prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

Wykres 13: Struktura płci respondentów badania ankietowego.

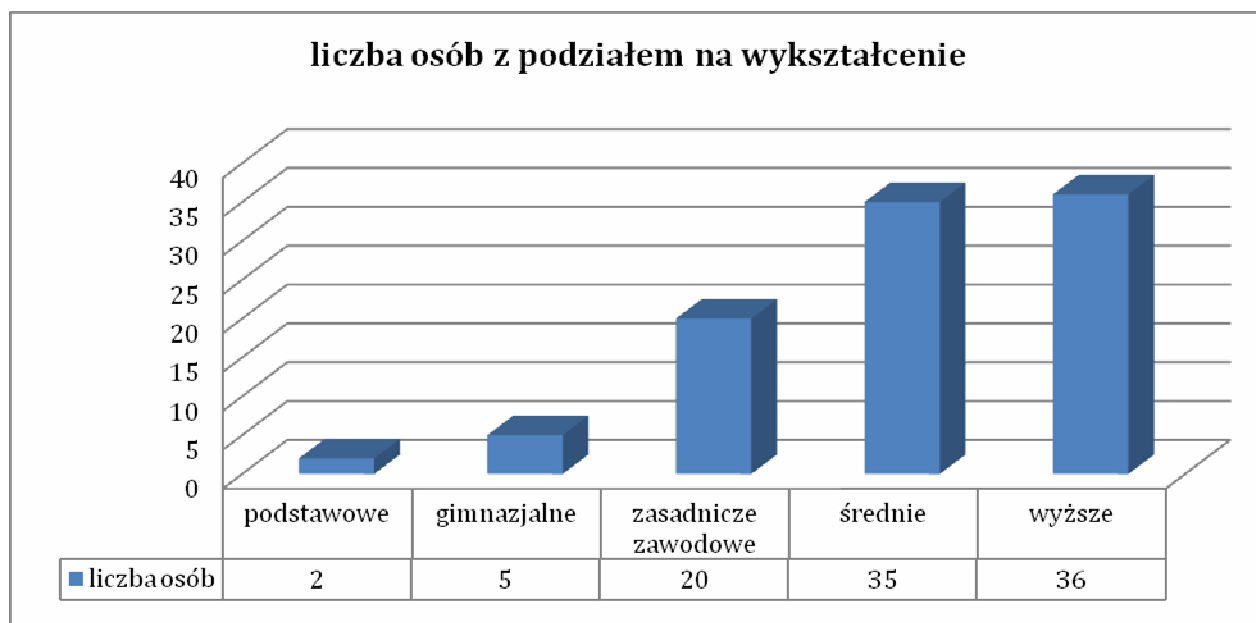
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy.

Wykres 14. Struktura wieku respondentów badania ankietowego.

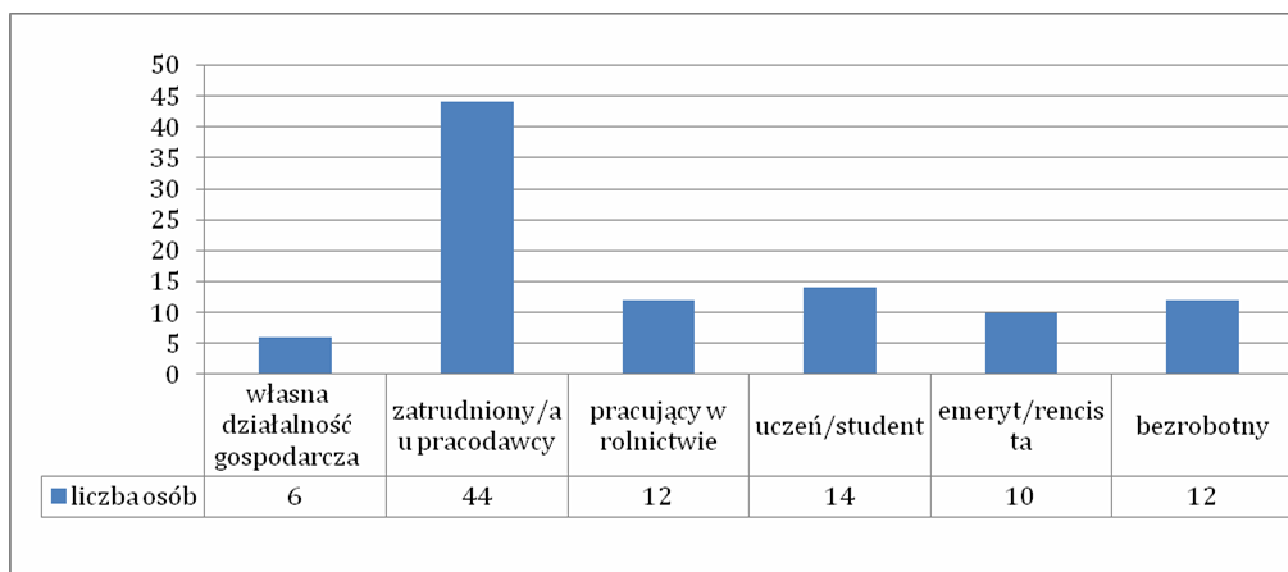
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy.

Wykres 15. Struktura wykształcenia respondentów badania ankietowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy.

Wykres 16: Struktura respondentów badania ankietowego pod względem aktywności zawodowej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy.

Tabela 18: Struktura odpowiedzi na pytanie Nr 1 „Czy dostrzega Pan/Pani w gminie niżej wymienione problemy społeczne?”

Problem społeczny:	Tak (1)	Nie (-1)	Nie wiem (0)	Średnia ważona	Dominanta
--------------------	------------	-------------	--------------------	-------------------	-----------

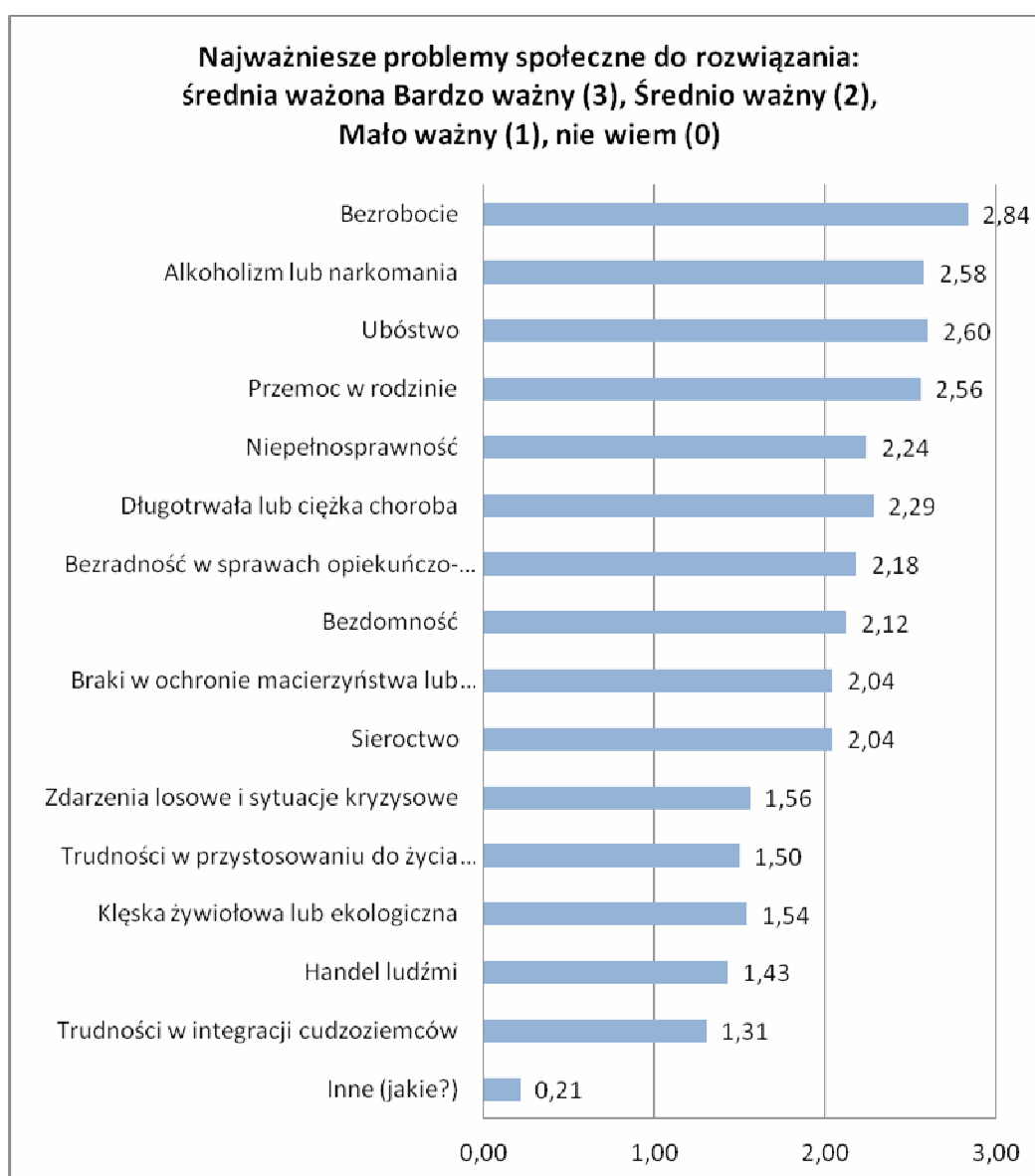
Bezdomność	37	32	29	0,05	Tak
Ubóstwo	67	12	19	0,56	Tak
Bezrobocie	86	5	7	0,83	Tak
Alkoholizm lub narkomania	72	12	14	0,61	Tak
Sieroctwo	34	30	34	0,04	Tak / Nie wiem
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	48	25	25	0,23	Tak
Niepełnosprawność	56	20	22	0,37	Tak
Długotrwała lub ciężka choroba	56	16	26	0,41	Tak
Trudności w integracji cudzoziemców	11	53	34	-0,43	Nie
Braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności	42	27	48	0,13	Nie wiem
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	20	48	30	-0,29	Nie
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	36	30	32	0,06	Tak
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	15	32	51	-0,17	Nie wiem
Handel ludźmi	9	47	42	-0,39	Nie
Przemoc w rodzinie	70	13	15	0,58	Tak
Inne					
<i>edukacja małych dzieci</i>	1				
<i>brak opieki rodzicielskiej podczas wyjazdów rodziców za granicę do pracy, porzucanie szkoły przez uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych, brak perspektyw, planów na przyszłość - bezradność w poszukiwaniu pracy, problem młodzieży ze spędzaniem czasu wolnego, małe zaangażowanie w życie społeczne, problem opieki nad osobami chorymi i starszymi, problemy psychologiczne związane z problem wychowania, brak pomocy w tej dziedzinie ze strony rodziców, depresja, samobójstwa</i>	1				
<i>małe zaangażowanie rodziców w edukację dzieci w szkołach ponadgimnazjalnych, bezradność wychowawcza rodziców (starsza młodzież), brak zróżnicowanych możliwości spędzania wolnego czasu przez młodzież, problemy emocjonalne młodzieży, wsparcie (mało godzin pracy pedagogów i psychologów aby wesprzeć wszystkich potrzebujących)</i>	1				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy.

Jak wynika z analizy odpowiedzi na pytanie w zakresie dostrzegania problemów społecznych – respondenci w największym zakresie dostrzegają problem bezrobocia, alkoholizmu, przemocy, ubóstwa, niepełnosprawność i długotrwałej choroby. Najmniej dostrzeganymi problemami przez ankietowanych były: trudności

w integracji cudzoziemców, klęska żywiołowa i handel ludźmi. Najwięcej osób ankietowanych w zakresie dostrzegania problemów społecznych było zdezorientowanych w zakresie trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładów karnych, brakach w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności i handlu ludźmi. Poza pytaniami ściśle określonymi w ankiecie respondenci badania ankietowego wskazywali szczegółowe problemy związane z bezradnością opiekuńczo-wychowawczą

Odpowiedzi respondentów na pytanie Nr 2 **„Które i jak ważne są do rozwiązania poniższe problemy społeczne w gminie?”** przedstawia poniżej zamieszczony wykres:

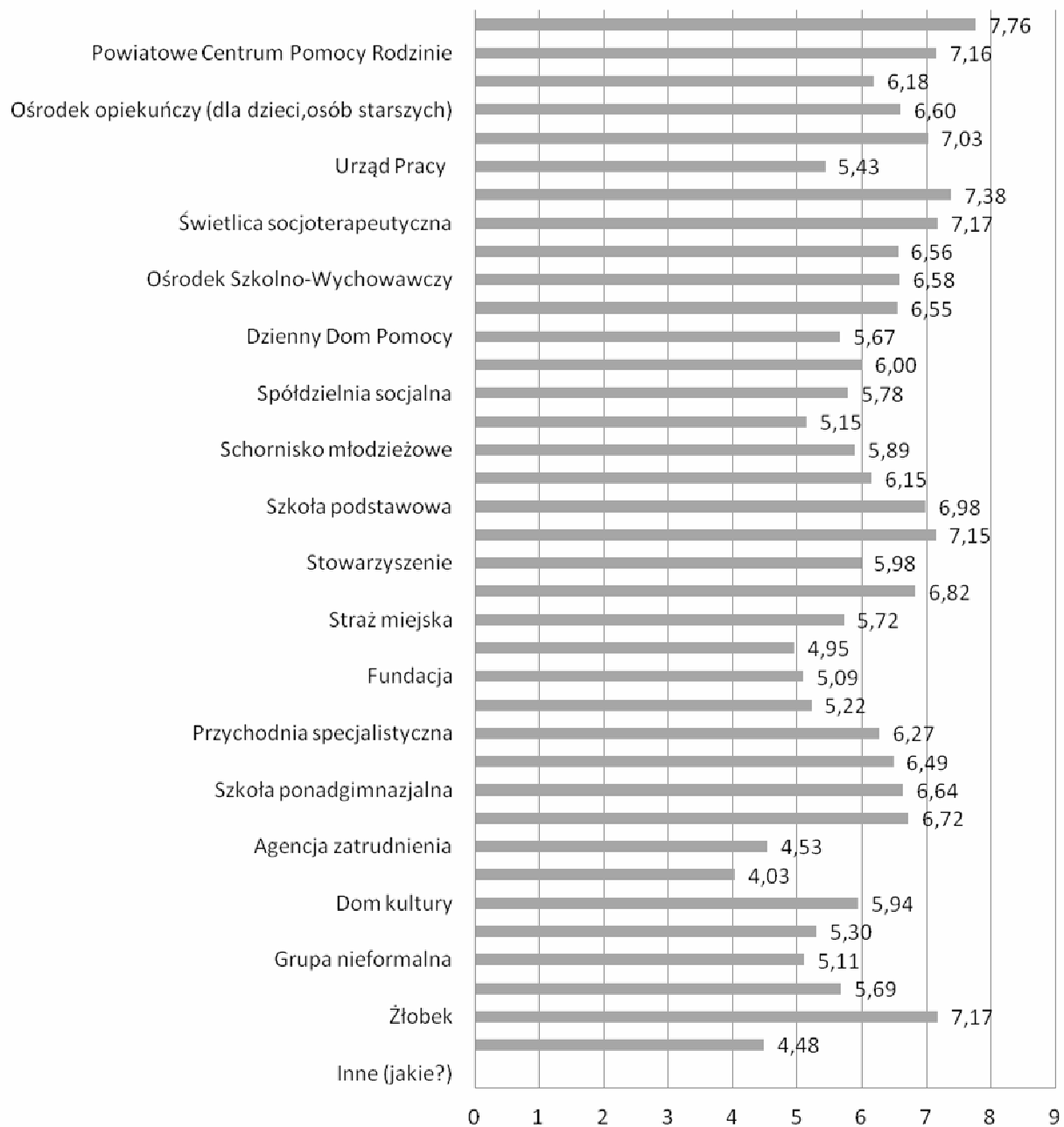

PROBLEM SPOŁECZNY	bardzo	średnio	mało	nie	wiem	średnia ważona	% wskazań "Bardzo ważny"
Trudności w integracji cudzoziemców	21	18	29	30	1,31	21%	
Handel ludźmi	29	13	27	29	1,43	30%	
Kłęska żywiolowa lub ekologiczna	24	25	29	20	1,54	24%	
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	23	23	32	20	1,50	23%	
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	21	31	28	18	1,56	21%	
Sieroctwo	50	18	14	16	2,04	51%	
Braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności	41	31	15	11	2,04	42%	
Bezdomność	42	34	14	8	2,12	43%	
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	53	21	13	11	2,18	54%	
Długotrwała lub ciężka choroba	55	26	7	10	2,29	56%	
Niepełnosprawność	54	24	10	10	2,24	55%	
Przemoc w rodzinie	75	12	2	9	2,56	77%	
Ubóstwo	65	27	6	0	2,60	66%	
Alkoholizm lub narkomania	71	17	6	4	2,58	72%	
Bezrobocie	82	16	0	0	2,84	84%	
Inne (jakie?) – edukacja małych dzieci	7	0	0	91	0,21	7%	

Z analizy badań ankietowych wśród 98 respondentów można wnioskować, że do najważniejszych problemów społecznych wskazanych przez ankietowanych jest: bezrobocie, przemoc, alkoholizm i ubóstwo. Natomiast do problemów najmniej ważnych dla respondentów były: Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego, klęska żywiolowa i ekologiczna i trudności w integracji cudzoziemców.

Respondenci odpowiadając na pytanie Nr 3 „**Proszę o wskazanie które Instytucje/Organizacje oraz w jakim stopniu są zaangażowane na rzecz rozwiązywania problemów społecznych (inne: jakie?)**” przedstawia wykres poniżej

Ocena zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych: średnia ważona (1-10)

Instytucja/Organizacja	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ilość wskazań	średnia ważona
Biblioteka publiczna	16	7	5	4	4	9	7	3	6	2	63	4,48
Żłobek	6	0	3	2	3	1	6	7	9	15	52	7,17
Pracodawcy, przedsiębiorcy	7	5	5	4	2	2	7	7	5	7	51	5,69
Grupa nieformalna	4	9	6	6	7	5	4	6	4	4	55	5,11
Organizacja kościelna (lub innych związków wyznaniowych)	12	9	5	6	3	6	9	3	11	7	71	5,30
Dom kultury	9	3	5	2	3	7	11	8	8	6	62	5,94
Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej	5	6	8	4	6	4	1	2	1	1	38	4,03
Agencja zatrudnienia	10	5	4	3	7	5	3	1	4	3	45	4,53
Ośrodek sportu i rekreacji	5	1	2	2	3	11	9	7	11	7	58	6,72
Szkoła ponadgimnazjalna	3	4	4	1	6	6	1	7	14	7	47	6,64
Szkoły specjalne różnego szczebla	2	4	4	0	3	3	4	5	10	4	39	6,49
Przychodnia specjalistyczna	4	2	5	4	2	1	4	10	7	5	44	6,27
Klub Pracy	9	1	3	3	5	4	5	4	4	3	41	5,22
Fundacja	2	8	4	4	6	4	6	6	1	2	43	5,09
Ochotniczy Hufiec Pracy	11	3	2	1	0	5	4	4	4	3	37	4,95
Straż miejska	11	4	1	5	2	7	3	3	10	8	54	5,72
Przedszkole	3	2	2	2	9	4	7	7	13	7	56	6,82
Stowarzyszenie	4	3	5	4	4	11	9	5	5	6	56	5,98
Szkoła gimnazjalna	3	3	7	0	4	1	10	11	15	13	67	7,15
Szkoła podstawowa	5	5	5	0	3	0	5	9	16	13	61	6,98
Przychodnia opieki zdrowotnej	3	7	5	5	6	3	7	6	8	10	60	6,15
Schronisko młodzieżowe	5	3	3	6	0	1	4	4	6	6	38	5,89
Noclegownia	10	2	3	3	2	4	6	3	4	4	41	5,15
Spółdzielnia socjalna	5	2	4	6	1	5	4	3	5	6	41	5,78
Ośrodek interwencji kryzysowej	6	3	2	4	0	6	4	4	4	8	41	6,00
Dzienny Dom Pomocy	2	6	3	2	5	4	6	4	3	4	39	5,67
Środowiskowy Dom Samopomocy	3	3	2	1	7	2	2	5	8	7	40	6,55
Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	2	1	4	4	3	11	6	4	8	7	50	6,58
Placówka specjalistycznego poradnictwa (np. rodzinnego)	4	3	3	2	2	5	7	2	7	10	45	6,56
Świetlica socjoterapeutyczna	6	0	3	2	3	1	6	7	9	15	52	7,17
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	3	3	2	2	2	6	8	8	6	20	60	7,38
Urząd Pracy	8	6	9	1	8	5	6	7	7	6	63	5,43
Policja	5	3	3	3	4	10	10	9	10	19	76	7,03
Ośrodek opiekuńczy (dla dzieci, osób starszych)	3	2	0	5	4	7	4	4	5	9	43	6,60
DPS	4	2	4	5	4	11	8	4	8	6	56	6,18
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	0	5	3	2	1	4	8	9	9	10	51	7,16
OPS	1	0	3	4	7	5	7	11	9	25	72	7,76
Inne (jakie?)												

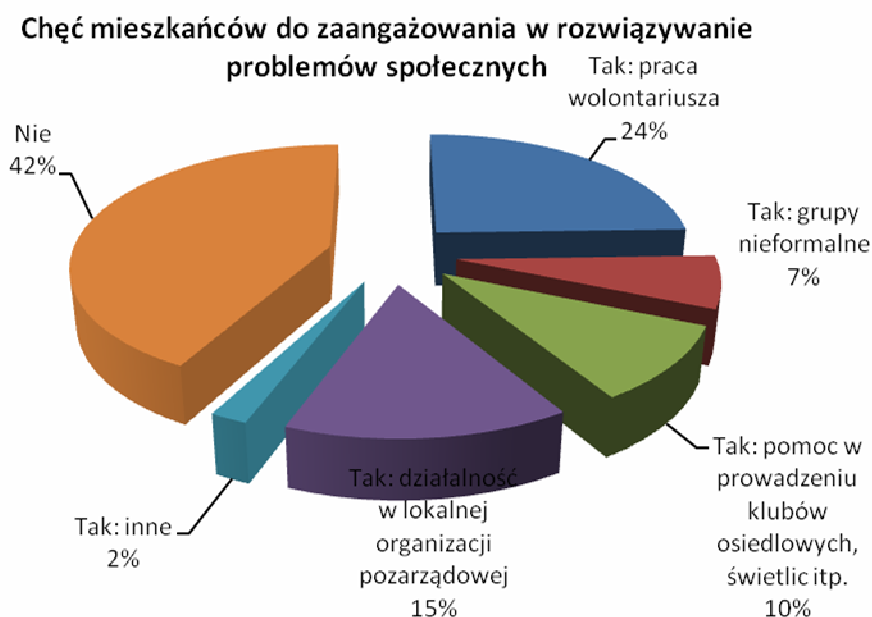
Z analizy odpowiedzi uwzględniającej wskazanie instytucji zaangażowanej w rozwiązywanie problemów społecznych najczęściej wskazań było na policję, ośrodek pomocy społecznej, szkołę gimnazjalną i Urząd Pracy. Z odpowiedzi respondentów wynika, że policja jest tą instytucją, która jest postrzegana jako bardzo ważna instytucja w rozwiązywaniu problemów społecznych. Tak wysoka ocena może również świadczyć o skuteczności podejmowanych działań, szczególnie wobec tych problemów, które respondenci wskazali jako bardzo ważne (alkoholizm, przemoc)

Analizując odpowiedzi na kolejne pytanie nr 4., **Czy chciałby/aby Pan/Pani zaangażować się w działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych? Inne (jakie?)** – respondenci udzielili następujących odpowiedzi:

Odpowiedź	liczba odpowiedzi	% respondentów
Tak: praca wolontariusza	25	27%
Tak: grupy nieformalne	7	7%
Tak: pomoc w prowadzeniu klubów osiedlowych, świetlic itp.	10	11%
Tak: działalność w lokalnej organizacji pozarządowej	15	16%
Tak: inne	2	2%

Z analizy danych zawartych w tabeli można wnioskować, że najczęściej osób chcę zaangażować się w pracę w ramach wolontariatu. Ankietowani przejawiają również zainteresowanie działalnością w organizacji pozarządowej i w różnych formach zagospodarowania czasu wolnego np. kluby osiedlowe, świetlice.

Wykres Nr 17. Zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie problemów społecznych

Poza analizą wyników badań przeprowadzonych na podstawie anonimowych ankiet diagnostycznych źródłem informacji o problemach na terenie Gminy są sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W nawiązaniu do problemów i potrzeb mieszkańców gminy Długosiodło w 2013 roku na podstawie ustawy o pomocy społecznej z różnych form świadczeń z pomocy społecznej skorzystało łącznie **453 rodziny, w tym 1 524 osób**⁶. Stanowi to prawie 19,3% mieszkańców gminy.

Tabela 19: Liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Długosiodło w latach 2011-2013.

Rok	Ogółem liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej	Ogółem liczba rodzin korzystająca ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej
2011	437	226
2012	410	200
20123	417	202

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 r.

⁶ Dane pochodzą ze sprawozdania Ocena Zasobów pomocy społecznej za 2012 r.

Zmienna liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długosiodle świadczy o nierównomiernym natężeniu i rozmiarze zubożenia mieszkańców, którzy na podstawie dochodów kwalifikują się do świadczeń socjalnych, tym samym nie przekraczając ustawowych kryteriów dochodowych uprawniających do ich pobierania.

Przyczyny dla których głównie przyznawana jest pomoc społeczna w ośrodku w Długosiodle, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20: Główne przyczyny przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w Długosiodle w latach 2011 – 2013 na podstawie danych statystycznych.

		Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013
	POWODY PRYZNANIA POMOCY	LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA GOPS		
1	Ubóstwo	307	308	345
2	Bezrobocie	152	156	161
3	Potrzeba ochrony macierzyństwa	126	125	109
4	Długotrwała choroba	176	161	175
5	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	210	221	210
	<i>w tym rodziny: wielodzietne</i>	98	120	102
8	Niepełnosprawność	122	14	111
9	Alkoholizm	28	25	25

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013r.

W tym zestawieniu zostały określone główne problemy, z którymi spotykają się rodziny. Jak wynika z analiz najliczniejszą grupą klientów są rodziny z problemem ubóstwa (do takich rodzin zaliczamy rodziny, w których dochód na osobę w rodzinie jest poniżej lub równy kryterium dochodowemu), drugim nagłym problemem jest bezrobocie, kolejnym – bezradność opiekuńczo –wychowawcza, niepełnosprawność i długotrwała choroba.

Wybrane problemy społeczne poddane analizie / ocenie:

Udział podmiotów gminy Długosiodło w innowacyjnym przedsięwzięciu w ramach projektu „Kalkulator Kosztów Zaniechania - wprowadzenie innowacyjnych

rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wpierających” przekłada się na zmianę podejścia do rozwiązywania problemów społecznych i ich analizy pod kątem zaplanowania działań nie tylko interwencyjnych ale również aktywizujących i prewencyjnych. **Zmiana ta polega na przyjęciu opracowanego w ramach projektu nowatorskiego modelu prowadzenia polityki społecznej, zakładającego nie tylko wyróżnienie problemu społecznego, lecz także określenie poziomu jego nasilenia.** Powyższy podział będzie miał również zastosowanie w Kalkulatorze Społecznym.

Charakterystyka wybranych problemów społecznych:

IV.1 Bezrobocie

Opis i wnioski:

Bezrobocie jest dominującym problemem utrudniającym lub uniemożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Cechą charakterystyczną osób bezrobotnych w gminie Długosiodło jest niskie wykształcenie, bezradność w poszukiwaniu pracy, bariery komunikacyjne. Dominującą grupą wśród osób bezrobotnych stanowią tzw. osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, do których zaliczamy: długotrwale bezrobotnych i bez prawa do zasiłku, osoby po 50 roku życia i absolwenci szkół do 25 roku życia . Są to osoby, które nie weszły jeszcze na rynek pracy. Wynikiem długotrwałego bezrobocia może być izolacja społeczna, zagrożenie patologią społeczną oraz degradacja materialna i społeczna jednostek dotkniętym tym problemem, a także ich rodzin. Jak wynika z analizy oraz obserwacji- problem bezrobocia rzadko występuje w odosobnieniu, najczęściej obok niego, jako przyczyna lub skutek pojawia się problem: ubóstwa, alkoholizmu, przemocy, przestępczości, eurosieroctwa, bezdomności. W ujęciu podmiotowym, bezrobocie oznacza stan bezczynności zawodowej osób zdolnych do pracy i zgłaszających gotowość jej podjęcia, przy czym dochody z pracy są dla tych osób podstawą egzystencji. Konsekwencjami bezrobocia dla społeczeństwa są: znaczne koszty świadczeń na rzecz osób bezrobotnych, które obciążają budżet państwa i samorządu lokalnego. Często powodują wzrost podatków, obniżenie popytu na towary i usługi, poczucie zagrożenia utratą pracy osób zatrudnionych, bierność polityczną osób bezrobotnych. Bezrobocie wywiera także piętno w codziennym funkcjonowaniu osób bezrobotnych. przede wszystkim powoduje pogorszenie standardu życia, a w związku z czym poczucia bezsilności, beznadziejności, niepewność prowadzących często do izolacji społecznej, problemów rodzinnych oraz zdrowotnych.

Analiza dostępnych danych o problemie:

W powiecie wyszkowskim na dzień 31.07.2014 roku było zarejestrowanych 12% osób bezrobotnych co stanowi liczba 3413 , w tym w gminie Długosiodło –490 osób. Należy

zaznaczyć, iż w 2014 roku stopa bezrobocia dla kraju -11,9% a dla województwa mazowieckiego 10,2%.

Spośród tych osób 466 osób znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy ze względu na niżej wymienione czynniki:

Liczba osób w szczególnej sytuacji w podziale na następujące czynniki

- Osoby bezrobotne do 25 roku życia -151
- Długotrwale bezrobotni - 229
- Powyżej 50 roku życia - 83
- Bez kwalifikacji zawodowych - 217
- Bez doświadczenia zawodowego- 178
- Bez wykształcenia średniego - 291
- Samotnie wychowujące dzieci - 24
- Osoby po odbyciu kary pozbawienia wolności, którzy nie podjęli zatrudnienia-6
- Osoby niepełnosprawne -11

Tabela nr 21. Struktura bezrobocia w gminie Bodzanów w latach 2008 -2012.

BEZROBOCIE	2011	2012	2013
Ogółem	506	517	490
Kobiety	222	211	210

W Gminie Długosiodło z powodu bezrobocia ze świadczeń z pomocy społecznej w 2013 roku skorzystało 214 rodzin w tym 705 osób. Świadczenia dla osób bezrobotnych były kierowane w formie świadczeń pieniężnych i w formie pracy socjalnej oraz realizowany jest projekt systemowy z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji – współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Tabela nr 22. Świadczenia w formie zasiłku okresowego z powodu bezrobocia w latach 2011 -2013

Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia			
LATA 2011-2013	2011	2012	2013

Liczba rodzin	45	42	42
Liczba świadczeń	167	115	110
Kwota świadczeń w złotych	45 367	40 473	33 563

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 r.

O szansach wyjścia z bezrobocia w dużym stopniu decyduje poziom wykształcenia i przygotowania zawodowego. Sytuacja na rynku pracy w znacznym stopniu zależy od przeszłości zawodowej. Trudna sytuacja na rynku pracy implikuje zarazem trudną sytuację finansową tych osób, ponieważ zdecydowana większość nie posiada prawa do zasiłku dla bezrobotnych. W Gminie Długosiodło na koniec 2013 roku tylko 12% osób posiadało prawo do zasiłku dla bezrobotnych. Pomimo swej odmienności, bezrobocie istniejące na obszarach wiejskich jest ściśle powiązane z deficytem miejsc pracy w regionach miejskich. Bezrobocie na terenach wiejskich wzrasta wraz ze zwiększaniem się liczby bezrobotnych w miastach. W najgorszej sytuacji znajdują się wiejska ludność nierolnicza (bezrolna) ze wszystkich grup ludności w gminie Długosiodło. Dotknęły ją bowiem wszystkie negatywne skutki transformacji. Duża część tej ludności ulega procesowi marginalizacji i „społecznemu odrzuceniu”. Skutki bezrobocia w obszarach wiejskich uwidaczniają się w postaci upowszechniania ubóstwa na wsi. Wieś zmniejsza swój popyt na artykuły przemysłowe i usługi tworzone w mieście. Degradacja wsi staje się zatem hamulcem rozwoju gospodarczego regionu. Z bezrobociem ściśle związana jest kwestia ubóstwa.

Pojęcie ubóstwa w świadomości społecznej funkcjonuje jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek.

Województwo mazowieckie jest bardzo zróżnicowane pod względem dochodów gospodarstw domowych. Wskaźnik zagrożenia skrajnym ubóstwem po wyłączeniu Warszawy jest znacznie wyższy w tym województwie. Dochód własny Gminy na 1 mieszkańca wynosi 706,74 zł rocznie⁷

Charakterystyka poziomów intensywności problemu społecznego:

Dla celów projektu przyjęta została definicja kwestii bezrobocia opierająca się na kryterium braku pracy w momencie stania się klientem GOPS, choć niekoniecznie pozostawania w rejestrach powiatowych urzędów pracy przez cały okres korzystania z usług i świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.

Poziom niski (1):

---

⁷Informacja pochodzi z Banku Danych Lokalnych

Osoba bezrobotna, czyli niepracująca, aktywnie poszukująca zatrudnienia w ciągu ostatniego miesiąca oraz gotowa podjąć pracę w ciągu najbliższych dwóch tygodni. Nie występuje efekt zniechęcenia bezskutecznym poszukiwaniem zatrudnienia.

Poziom średni (2):

Osoba zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna stosująca głównie bierne metody poszukiwania zatrudnienia. Osoba bezrobotna średniookresowo. Osoba doświadczająca „pułapki bezrobocia”.

Poziom wysoki (3):

Osoba pozostająca bez pracy długookresowo, zniechęcona poszukiwaniem zatrudnienia. Nie pracuje od co najmniej dwóch lat. Nie współpracuje ze służbami zatrudnienia. Osoba o niskim poziomie zatrudnialności. Osoba doświadczająca „pułapki bierności”.

Prognoza i rekomendacje:

Bezrobocie nadal dotyka znaczną część społeczności, przyczyniając się do ubożenia rodzin i w efekcie ich marginalizacji. Na brak pracy w gminie narażone są przede wszystkim: osoby o niższym poziomie wykształcenia, młodzież wkraczająca na rynek pracy bez doświadczenia zawodowego, które przekroczyły 50 rok życia. Bezrobocie generuje wiele dodatkowych problemów w rodzinie. Często jest przyczyną problemów opiekuńczo-wychowawczych, przemocy domowej, uzależnień.

Na poprawę sytuacji istotny wpływ będzie miała poprawa sytuacji gospodarczej kraju. Ważne jest jednak tworzenie lokalnych inicjatyw służących aktywizacji bezrobotnych oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Wyszku, oraz realizacja projektów socjalnych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie podnoszenia umiejętności społecznych i zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wzrost świadomości i motywacji do rozwoju ekonomii społecznej, działań partnerskich w zakresie zmniejszania zjawiska bezrobocia, współpraca z organizacjami pozarządowymi, partnerstwo publiczno - prywatne.

Wyzwania dla lokalnej polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania bezrobociu

Współpraca z organizacjami, podmiotami prywatnymi, instytucjami na rzecz kreowania aktywnej polityki w zakresie przeciwdziałania bezrobociu

Wsparcie dla rozwoju drobnej przedsiębiorczości

Rozwój podmiotów ekonomii społecznej

Aktywizacja zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Efektywny system kształcenia zawodowego i technicznego,

Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa ludności (intensyfikacja postaw pro-rozwojowych ludności i przedsiębiorczości).

Analiza SWOT

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oferty pracy i możliwości nabycia kwalifikacji zawodowych poprzez staż. ▪ Większa oferta aktywnych programów rynku pracy, w tym m.in.: szkoleń, przygotowania zawodowego w miejscu pracy i prac społecznie użytecznych. ▪ Wzrastająca ilość programów i środków finansowanych z UE na rzecz promocji zatrudnienia w tym także prowadzony przez OPS projekt systemowy. ▪ Wprowadzenie nowych regulacji prawnych w postaci nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. ▪ Podejmowane współpracy w ramach Porozumienia pomiędzy GOPS i PUP w zakresie sprawnej wymiany informacji dotyczącej aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców Gminy. ▪ Prowadzenie szkoleń dotyczących nabycia kompetencji społecznych, aktywizacji zawodowej oraz organizowanie prac społecznie użytecznych. ▪ Różnorodność form wsparcia osób	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koszty związane z działaniami naprawczymi, wśród nich:<ul style="list-style-type: none"> ○ świadczenia pieniężne z pomocy społecznej ○ koszty walki z przestępczością (nielegalnym uzyskiwaniem dochodów). ▪ Duży udział wśród bezrobotnych osób znajdujących się w szczególnej sytuacji, w tym m. in.: osób do 25 roku życia, kobiet oraz osób bez żadnego doświadczenia zawodowego. ▪ Wydatki na ochronę zdrowia (ubezpieczenie na koszt państwa osób niepracujących oraz ich relatywnie gorszy stan zdrowia). ▪ Koszty utraconych możliwości, ponoszone przez społeczeństwo. Mniejszy udział osób bezrobotnych w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym. ▪ Koszty wynikające z dziedziczenia biedy, degradacji norm, trwała pauperyzacja rodzin. ▪ Niedostosowany system szkoleń do potrzeb rynku pracy. ▪ Odpływ osób w wieku produkcyjnym do innych krajów i większych miast. ▪ Ograniczone możliwości realizacji

<p>bezrobotnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Doświadczenie instytucji rynku pracy oraz pomocy społecznej w realizacji projektów współfinansowanych przez UE, skierowanych do osób bezrobotnych, doświadczenie w realizacji działań partnerskich na rzecz osób bezrobotnych i ubogich ▪ Zastosowanie kontraktu socjalnego jako narzędzia wspomagającego aktywną integrację 	<p>pracy socjalnej poprzez nadmierne obciążenie administracyjne kadry Ośrodka Pomocy Społecznej.</p>
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ warunkowanie pomocy poprzez zawieranie kontraktów socjalnych ▪ Pozyskiwanie krajowych i zewnętrznych środków finansowych na realizację działań na rzecz osób wykluczonych społecznie, w szczególności osób bezrobotnych ▪ Zwiększenie dostępu do bogatej oferty szkoleniowej jednostek szkolących realizujących różnego rodzaju projekty (np. Klub Integracji Społecznej przy GOPS, realizacja projektu z funduszy unijnych w partnerstwie międzysektorowym ▪ Wzrost świadomości społecznej o wadze podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emigracja wykształconej młodzieży z gminy. ▪ Zniechęcenie i opór w poszukiwaniu pracy ▪ Powiększająca się liczba osób powielających model klienta pomocy społecznej (uzależnienia od systemu OPS) ▪ Niekorzystna korelacja pomiędzy wysokością świadczeń z pomocy społecznej a wysokością wynagrodzeń. ▪ Wzrost liczby osób bezrobotnych z dysfunkcjami osobowościowymi i społecznymi. ▪ Wzrost bezrobocia w innych krajach Unii Europejskiej, a tym samym nieopłacalność wyjazdów emigracyjnych i zarobkowych.

IV.2 Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych

Opis i wnioski:

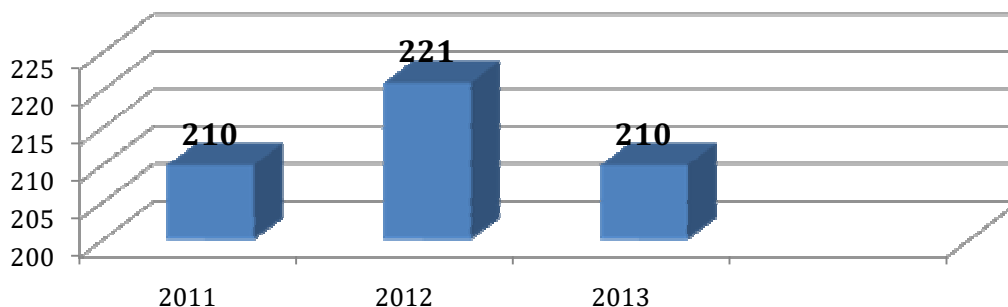
Opierając się na wnioskach opisanych w ankietach wśród mieszkańców oraz informacjach od specjalistów zaangażowanych w rozwiązywanie problemu bezradności opiekuńczo – wychowawczej – można wnioskować, że przyczyną tego problemu jest kryzys wartości wśród rodzin. Często związane jest to z innymi problemami występującymi w rodzinach, jak: utrata pracy, ubóstwo, nieumiejętność wykorzystywania wolnego czasu w sposób efektywny, brak wystarczających środków na rozwój zainteresowań. Od kilku lat wśród rodzin zauważalny jest brak

zainteresowania przez rodziców sytuacją szkolną dziecka, jego zagospodarowaniem czasu wolnego. Rodzice pracując cały tydzień poza miejscem zamieszkania pozostawiają dzieci pod opieką innych osób lub samych. W związku z powyższym pojawiają się zaburzenia relacji rodzinnych, zachowania na granicy patologii, zagrażające zdrowemu stylowi życia i prowadzące go do groźnych uzależnień. Rodzice koncentrują się na własnych problemach, uciekając w nałogi nie wypełniają swoich ról rodzicielskich, co skutkuje zaniedbywaniem dzieci, przemocą domową, a w efekcie dochodzi do wykluczenia osób i rodzin z życia społecznego i zawodowego. W rodzinach, w których władza rodzicielska sprawowana jest w niewłaściwy sposób, GOPS informuje Sąd Rodzinny i Nieletnich o konieczności wglądu w sytuację opiekuńczo-wychowawczą dzieci. Niewłaściwe wychowanie i brak odpowiedniego systemu wartości w rodzinie ukierunkowuje dziecko na całe życie, najczęściej powodując osłabienie jego pozycji społecznej. Uzależnienia, przemoc w rodzinie, niezaradność i brak umiejętności wychowawczych oraz różnego rodzaju zdarzenia losowe mogą w konsekwencji doprowadzić do umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemach wychowawczych w środowisku rodzinnym, szkolnym. Ujawnia się ona w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości. Kwestię bezradności opiekuńczo – wychowawczej należy również rozpatrywać w kontekście popełnianych przestępstw przez nieletnich. W latach 2011-2013 odnotowano 42 przestępstwa dokonane przez 14 osób nieletnich. Młodzież pozbawiona wzorców i autorytetów wchodzi częściej w konflikt z prawem⁸.

Wykres przedstawiony poniżej przedstawia liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczej w latach 2001 – 2013.

Wykres 18: Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczej w latach 2011-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów pomocy Społecznej za 2013 r.

Wśród rodzin korzystających z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczej są rodziny niepełne i rodziny wielodzietnie. To głównie do nich kierowane są świadczenia z pomocy społecznej.

W Gminie Długosiodło podejmowanych jest szereg działań na rzecz dziecka i rodziny. Funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza wsparcia dziennego - Świetlica Środowiskowa „Przystań”. Celem placówki jest wsparcie funkcji opiekuńczych rodziny dziecka , przy zastosowaniu takich narzędzi jak współpraca m.in. z psychologiem czy terapeutą ds. uzależnień zatrudnionych w Poradni Rodzinnej „Bliżej siebie”, będącej także w strukturze GOPS. Ponadto pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w ramach pracy socjalnej udzielają rodzinom szeroko rozumianego wsparcia w zakresie swoich zadań. Są animatorami aktywizacyjnych i integracyjnych działań środowiskowych. Z ich inicjatywy powstały grupy samopomocowe m.in. „Super mama” – grupa samopomocowa dla matek z rodzin wielodzietnych, „Wyjątkowa mama” – grupa samopomocowa dla matek dzieci niepełnosprawnych.

W placówkach oświatowych oraz specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oprócz zadań edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych realizowana jest pomoc w formie dożywiania. Z tego rodzaju pomocy, finansowanej na podstawie ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (Dz. U. z 2005 r. Nr 267, poz. 2259 z późn. zm.) przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle w 2013 roku skorzystało 565 uczniów na kwotę 317 513 zł.

W gminie Długosiodło przy szkołach działa 5 ośrodków przedszkolnych będących alternatywną formą edukacji przedszkolnej. Dwa z nich prowadzi i finansuje Centrum Kultury, pozostałe 3 prowadzi Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Długosiodło.

Kolejnym zadaniem realizowanym w związku z powyższą ustawą jest współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

W 2013r. z terenu gminy Długosiodło w pieczy zastępczej spokrewnionej przebywało 4 dzieci w 3 rodzinach zastępczych niespokrewnionych.

Charakterystyka poziomów intensywności problemu społecznego:

Zgodnie z założeniami projektu ten problem można rozważać również w kategoriach nasilenia jego występowania:

Poziom niski (1)

Rodzina z dzieckiem, w której zaburzone są funkcje rodziny, np. zaniedbywanie niektórych potrzeb dziecka (-ci), złe gospodarowanie budżetem domowym czy prowadzenie gospodarstwa domowego. Podejmuje współpracę/wykazuje aktywność/aktywnie przeciwdziała. Wymaga niewielkiego wsparcia ze strony służb społecznych.

Poziom średni (2)

Rodzina z dzieckiem, w której występuje niesamodzielność w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych o utrwalonych złych nawykach zarówno w sferze prowadzenia gospodarstwa domowego, jak i w kwestii wychowywania dzieci, relacji między członkami rodziny. Wymagająca znacznego wsparcia ze strony innych osób w przewyciężaniu napotkanych problemów opiekuńczo-wychowawczych. Pomoc osób trzecich pozwala na usamodzielnienie rodziny.

Poziom wysoki (3)

Rodzina z dzieckiem, w której występuje wiele problemów opiekuńczo-wychowawczych, w bardzo dużym stopniu niesamodzielna, wymagająca bardzo dużo pomocy ze strony osób trzecich), często pod nadzorem kuratora sądowego. Zagrożenie przejęcia dziecka(-ci) przez instytucje pieczy zastępczej. Nie podejmuje współpracy.

PROGNOZA I REKOMENDACJE

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w Gminie Długosiodło jest jedną z istotnych kwestii społecznych. Z jej powodu korzysta prawie 46% rodzin ogółu korzystających z pomocy. Należy mieć na uwadze złożoność problemów i wzajemne ze sobą powiązanie. Rodziny bezradne wychowawczo – to przeważnie rodziny w których występują takie kwestie społeczne jak: alkoholizm, ubóstwo, długotrwała choroba, przemoc. Brak planowania strategicznego i podejścia kompleksowego w zakresie pomocy rodzinom zagrożonych marginalizacją – może być przyczyną problemu bezradności opiekuńczo – wychowawczej o większej skali i natężeniu. W polskim ustawodawstwie obowiązują już przepisy prawne, które

zobowiązują samorządy gminne do podejmowania działań w zakresie wsparcia dziecka i rodziny. Skutki zaniechania działań w powyższej kwestii mogą generować dla samorządu lokalnego duże koszty. Przykładem może być:

- pokrycie kosztów za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej;
- pokrycie kosztów za umieszczenie dziecka w zawodowej rodzinie zastępczej;
- pokrycie kosztów za umieszczenie dziecka w spokrewnionej rodzinie zastępczej;

Wyzwania dla lokalnej polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania bezradności opiekuńczo - wychowawczej

Wzrost roli aktywnych form pomocy, programów, usług oraz profilaktyki w systemie pomocy dziecku i rodzinie
Rozwój systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej
Rozwój współpracy samorządów z NGO z obszaru wsparcia dziecka i rodziny
Rozwijanie adekwatnych do potrzeb form wspierania rodzin dysfunkcyjnych
Rozwój specjalistycznego poradnictwa rodzinnego

Analiza SWOT

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcjonowanie placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego na terenie gminy; ▪ Dobre rozpoznanie potrzeb przez instytucje pomocy społecznej; ▪ Podejmowanie współpracy na różnych szczeblach organizacyjnych; ▪ Pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo; ▪ Realizacja Gminnego Programu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczająca liczba świetlic opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych; ▪ Uzależnianie się klientów pomocy społecznej od udzielanych świadczeń; ▪ Zwiększanie się obszarów problemowych ubóstwa i bezradności; ▪ Mała liczba inicjatyw realizowanych w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym; ▪ Zła sytuacja ekonomiczna rodzin.

Wspierania Rodziny na lata 2012-2014;

- Działania partnerskie w zakresie aktywizacji lokalnych środowisk, rozwój samopomocy, wolontariat;
- Uznanie pozycji organizacji pozarządowych jako partnera w działaniach pomocowych na rzecz dziecka i rodziny;

Szanse

Zagrożenia

- Wzrastająca liczba dzieci pozbawionych prawidłowej opieki rodzicielskiej;
- Powiększanie się patologii wśród rodzin z powodu bezradności oraz bierności rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów;
- Utrwalenie tendencji do koncentracji świadczonej pomocy społecznej na pasywnych formach łagodzenia zjawiska bezradności;
- Utrwalanie się zjawisk prowadzących bezradności i „dziedziczenia biedy”;
- Rozszerzanie się zjawiska wyuczonej bezradności na innych członków rodzin;
- Obniżenie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej.

IV.3 Alkoholizm i narkomania

Opis i wnioski:

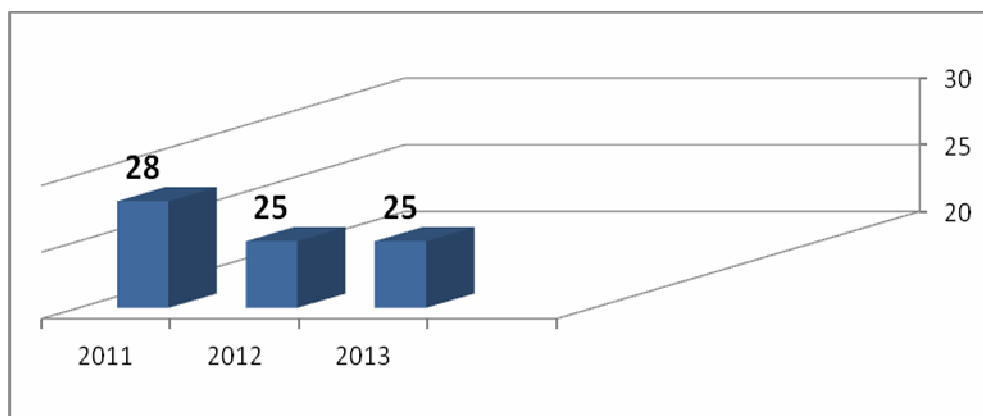
Alkoholizm jest chorobą spowodowaną nadużywaniem napojów alkoholowych, z którą wiąże się nie tylko konsekwencje zdrowotne dla uzależnionej osoby, ale również stanowi ona problem socjalny i przyczynia się do występowania patologii społecznych. Niepokojące jest zjawisko stałego obniżania się granicy wieku inicjacji alkoholowej młodzieży. Zjawisko alkoholizmu jest ściśle powiązane z występowaniem przestępczości, wypadkami w pracy oraz wypadkami drogowymi. Nadużywanie alkoholu przez któregoś z rodziców osłabia więzi rodzinne i skutkuje występowaniem dysfunkcji w pełnieniu ról rodzicielskich.

Na terenie gminy mają miejsce zdarzenia związane z nadużywaniem alkoholu oraz używaniem substancji psychoaktywnych. Poniżej przedstawione zostały statystyki związane z rodzajem przestępstwa/wykroczenia pod wpływem środków odurzających – Posterunku Policji w Długosiodle w latach 2011-2013.

Tabela Nr 24. Działania w zakresie profilaktyki uzależnień w latach 2011-2013

Działania	2011	2012	2013
Liczba zatrzymanych kierowców	59	54	60
W tym zatrzymanych do wytrzeźwienia	12	14	Do uzup.
Liczba zatrzymanych prawo jazdy	12	6	13
Liczba założonych NIEBIESKICH KART	10	14	Do uzupełn.
Liczba osób pokrzywdzonych z powodu przemocy	14	16	Do uzupełn.

Wykres 19: Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu alkoholizmu.

Źródło : Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 r

Na terenie gminy usługi na rzecz kwestii uzależnień świadczy szereg instytucji.

1. Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin.

W Punkcie tym zatrudniony jest terapeuta uzależnień. Osoby wymagające wsparcia i pomocy w kwestii uzależnienia i współuzależnienia przyjmują 2 razy w miesiącu przez 4 godz. W ramach działalności Punktu realizowany jest gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotycznych i innych uzależnień, uchwalane na każdy kolejny rok kalendarzowy. Program profilaktyczny stanowi integralną część Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Gmina Długosiodło ma podpisane porozumienie z Gminą Wyszaków w zakresie umożliwienia mieszkańcom gminy dostępu do specjalistów z zakresu uzależnienia. Specjalistyczną pomoc, w tym terapię uzależnień w systemie ambulatoryjnym dla mieszkańców Gminy Długosiodło świadczy:

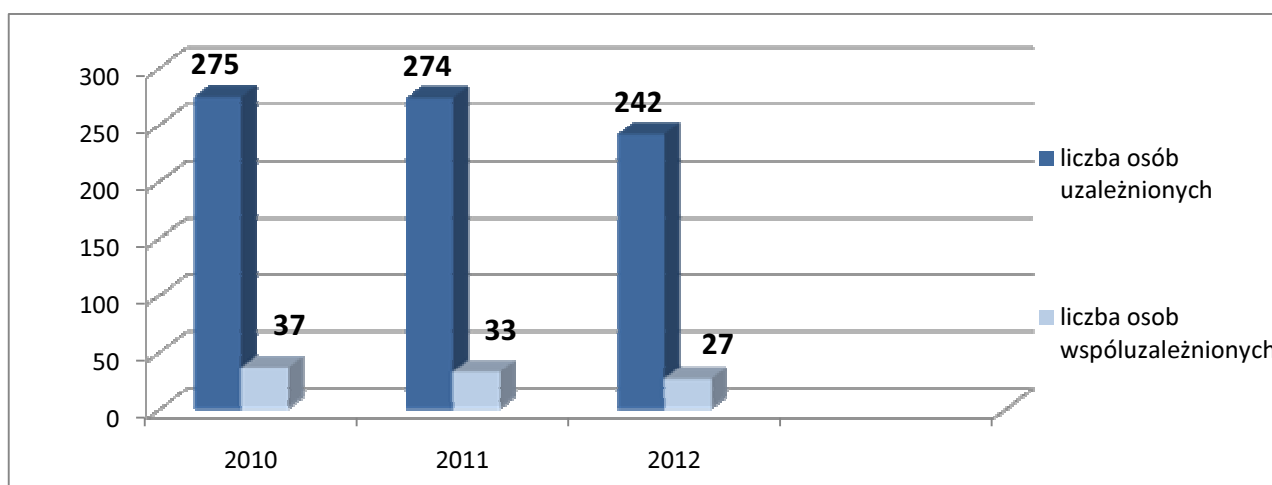
2. Poradnia Uzależnień w Wyszakowie

Terapię uzależnień zajmuje się w Wyszakowie jedna z poradni specjalistycznych Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Wyszakowie - Poradnia Leczenia Uzależnień, w której zatrudnionych jest 6 osób, w tym: 4 psychologów (jeden z nich to także certyfikowany specjalista psychoterapii uzależnień, 2 osoby to także psychoterapeuci, 2 specjalistów psychoterapii uzależnień) i lekarz psychiatra. Poradnia jest otwarta w dni powszednie do późnego wieczora (we wtorki i czwartki nawet do godziny 20.00). Prowadzi psychoterapię osób uzależnionych od alkoholu (uzależnienia krzyżowe, mieszane) oraz terapię osób współuzależnionych. Prowadzi równoległe terapię grupową i indywidualną. Terapia współuzależnienia obejmuje diagnozę, motywowanie do zmiany, psychoedukację, pracę nad problemami osobistymi. Cele, jakie stawiają przed sobą pracujący w poradni są następujące: zwiększenie zdolności do trwałego utrzymywania abstynencji uzależnionych, zwiększenie zdolności do rozwiązywania przez nich problemów osobistych, zwiększenie zdolności do

prowadzenia zdrowego i konstruktywnego życia, usuwanie zaburzeń somatycznych i psychicznych, usuwanie zaburzeń życia rodzinnego spowodowanych nadużywaniem alkoholu.

Różnym celom odpowiadają różne formy pomocy osobie uzależnionej. Należą do nich przede wszystkim: diagnozowanie i leczenie zaburzeń somatycznych, psychoterapia uzależnienia, pogłębiona psychoterapia zaburzeń emocjonalnych, praca informacyjno-edukacyjna z rodziną, poradnictwo przygotowujące do terapii. Poradnia Leczenia Uzależnień w Wyszku jest placówką służby zdrowia jedyną na terenie powiatu oferującą pełny program psychoterapeutyczny dla osób uzależnionych i członków ich rodzin. Terapia trwa 2 lata w tym diagnoza psychologiczna, psychiatryczna, problemowa, grupy psychoedukacyjne dla osób uzależnionych oraz rodzin, grupy psychoterapii podstawowej, grupa zapobiegania nawrotom choroby, psychoterapia indywidualna osób uzależnionych, członków rodzin, sprawców i ofiar przemocy, terapia par, interwencje kryzysowe. Na terenie poradni nie działają grupy wsparcia bo te zadania są samopomocowe a nie psychoterapeutyczne. Przy Gminie funkcjonuje Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Wykres 20: Liczba osób uzależnionych i współuzależnionych objętych terapią w latach 2010 – 2012 w Poradni Leczenia Uzależnień w Wyszku.

Źródło: Informacja z Poradni Uzależnień w Wyszku z dnia 10.12.2013 r.

3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadziła procedury zmierzające do nałożenia obowiązku leczenia odwykowego.

Tabela 25: Procedura nałożenia obowiązku leczenia odwykowego (wg. stanu na 31.12.2013r.).

Lp.	RODZAJ POSTĘPOWANIA	ILOŚĆ POSTĘPOWA
-----	---------------------	-----------------

		Ń
1.	Wnioski o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego, w tym:	
	<i>wnioski złożone przez rodzinę/znajomych osób nadużywających alkoholu</i>	42
	<i>wnioski złożone przez Posterunek Policji w Długosiodle</i>	4
	<i>wnioski złożone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle</i>	15
	<i>wnioski złożone przez Sąd Rejonowy w Wyszkanie</i>	5
Wnioski złożone do Sądu Rejonowego w Wyszkanie – 30		

Charakterystyka poziomów intensywności problemu społecznego:

Zaproponowany poniżej podział intensywności występowania problemu społecznego jakim jest alkoholizm i narkomania jest wstępem do zmiany ich postrzegania oraz przejścia z działań interwencyjnych na rzecz działań aktywizujących przypisanych konkretnym grupom potrzebujących w zależności od poziomu dotykającego ich problemu.

Poziom niski (1)

Okresowe używanie środków psychoaktywnych i alkoholu. Wzrost tolerancji i ochoty na używki. Nie występują skumulowane szkody, ale mogą mieć miejsce zdarzenia, które skutkują określonymi konsekwencjami zdrowotnymi, społecznymi, itp. (szczególnie w odniesieniu do młodzieży). Osoba potrafi pełnić określone role społeczne.

Poziom średni (2)

Nadużywanie środków psychoaktywnych i alkoholu. Występują trudności z pełnieniem określonych ról społecznych, zagrożenie stabilności zawodowej. Zanedbywanie rodziny, konflikty domowe, pogłębiające się uzależnienie psychiczne i fizyczne, pojawiające się szkody zdrowotne. Wymagający sporego zaangażowania służb, terapeuty. Osoba traci role społeczne.

Poziom wysoki (3)

Uzależnienie od środków psychoaktywnych i alkoholu. Picie lub branie stanowią dominujący wymiar funkcjonowania jednostki i skutkuje niemożnością wypełniania podstawowych ról społecznych. Zalecana terapia stacjonarna lub ambulatoryjna. Może występować zerwanie więzi społecznych.

Prognoza i rekomendacje:

Z analizy SWOT wynika, że przede wszystkim należy wzmocnić działania profilaktyczne, kierowane do dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, kreować zdrowy styl życia bez uzależnień wśród rodzin, wzmocnić rolę liderów młodzieżowych w środowiskach rówieśniczych. Alkoholizm jest to ważny problem, który wymaga kontynuacji, rozszerzenia dotychczas prowadzonych działań wśród mieszkańców gminy Długosiodło. Problem przemocy w rodzinie bardzo często związany jest z uzależnieniami. Działania w tym zakresie są bardzo trudne, gdyż trudniejsze, niż w przypadku innych problemów, jest ich zdiagnozowanie i leczenie.

Wyzwania dla lokalnej polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom

Wzrost roli aktywnych form pomocy, programów, usług oraz profilaktyki w systemie pomocy dziecku i rodzinie
Rozwój systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej
Rozwój współpracy samorządów z NGO z obszaru wsparcia dziecka i rodziny
Rozwijanie adekwatnych do potrzeb form wspierania rodzin dysfunkcyjnych
Rozwój specjalistycznego poradnictwa rodzinnego

Analiza SWOT:

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostępność dla leczenia odwykowego w Poradni Leczenia Uzależnień ▪ Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; ▪ Dostępność środków finansowych na realizację programów profilaktycznych; ▪ Wysokie kompetencje kadry pracującej w obszarze uzależnienia ▪ Punkt Konsultacyjny dla osób Uzależnionych i ich rodzin 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczone środki finansowe na poszerzenie oferty terapeutycznej dla osób uzależnionych ▪ Małe środki finansowe na podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników lecznictwa odwykowego ▪ Potrzeba zwiększenia usług medycznych w zakresie psychiatrycznym ▪ Brak oddziały detoksykacyjnego na terenie powiatu wyszkowskiego

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grupa wsparcia dla Anonimowych Alkoholików 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mała wiedza instytucji na temat leczenia uzależnień ▪ Niekierowanie lub zbyt późne kierowanie osób uzależnionych do specjalistycznych placówek służby zdrowia ▪ Brak oferty terapeutycznej dla osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego będących wynikiem uzależnienia.
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój form pracy socjalnej w zakresie profilaktyki alkoholowej; ▪ Promocja zdrowego stylu życia. ▪ zwiększenie inicjatyw w obszarze profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia skierowanych do wszystkich grup 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postrzeganie uzależnienia jako choroby zwinionej, którą należy traktować pobocznie; ▪ Nieostrzeganie konsekwencji niepodejmowania działań w zakresie profilaktyki alkoholowej jako kosztownej kwestii społecznej (bezrobocie, bezradność, przemoc, przestępczość, niewydolność wychowawcza); ▪ Występowanie wielu czynników zewnętrznych, w tym ekonomicznych, które powodują wzrost występowania problemów związanych z uzależnieniami

IV.4 Niepełnosprawność

Opis i wnioski

W definiowaniu niepełnosprawności wyróżnia się model medyczny, gdzie niepełnosprawność uznaje się za bezpośrednią konsekwencję choroby czy uszkodzenia i model społeczny, zgodnie z którym niepełnosprawność powstaje wskutek ograniczeń, jakich doznają osoby nią dotknięte w środowisku zamieszkania. W polskim prawie nie ma jednej powszechnie obowiązującej definicji niepełnosprawności. W poszczególnych aktach prawnych niepełnosprawność jest definiowana dla określonych celów, np. na potrzeby orzecznictwa o stopniu niepełnosprawności czy o zdolności do pracy.

Od lat istotnym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest także długotrwała choroba, określana z medycznego punktu widzenia jako choroba

przewlekła. Problem ten jest porównywalny pod względem natężenia występowania do problemu bezrobocia, jednak jego skutki są o wiele trudniejsze do wyeliminowania, ponieważ w znacznie mniejszym stopniu zależą od samej osoby, a ponadto wymagają znacznych nakładów finansowych przez długi czas. W wielu przypadkach problem ten jest nierozwiązywalny, bowiem choroba przewlekła, wiąże się przede wszystkim z tym, że dolegliwości zdrowotne nie mijają, a wręcz przeciwnie czasem utrzymują się latami albo nasilają się w miarę upływu czasu i kończą się zaliczeniem osoby do stopnia niepełnosprawności przez organy do tego uprawnione. Osoby długotrwale lub ciężko chore to te, które z powodu wieku lub choroby i związanych z nimi trudnościami życiowymi wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Osoby ciężko lub długotrwale chore są narażone na wykluczenie społeczne oraz borykają się z utrudnionym dostępem do specjalistycznej opieki medycznej, wysokimi kosztami procesu leczenia oraz często brakiem środków finansowych w wyniku pozostawania bez pracy.

W Gminie Długosiodło z pomocy społecznej w 2013 roku z powodu niepełnosprawności skorzystało 111 rodzin, w tym 292 osoby w rodzinach oraz z powodu długotrwałej choroby skorzystało 175 rodzin, w tym 480 osób w rodzinach. Z powodu niepełnosprawności z zasiłku okresowego skorzystało 6 rodzin na kwotę 4 004 zł oraz dla 7 rodzin został wypłacony zasiłek okresowy z powodu długotrwałej choroby na kwotę 4 327 zł.

Problemy związane z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą, to również zapotrzebowanie na usługi społeczne, chociażby usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, terapię, uczestnictwo w ośrodkach wsparcia, Klubie Seniora. Grupami korzystającymi z pomocy z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby są również osoby uzależnione, chore psychicznie. (zwiększone wydatki na leczenie, zakup leków).

Charakterystyka poziomów intensywności problemu społecznego:

Zgodnie z założeniami projektu zaproponowano następujący podział nasilenia występowania problemu niepełnosprawności:

Poziom niski (1)

Osoba wymagająca niewielkiego, okresowego wsparcia w wybranych czynnościach wykraczających poza podstawowe aktywności dnia codziennego, lub terapii/rehabilitacji w niewielkim wymiarze czasowym. Może samodzielnie, bądź z niewielkim wsparciem.

Poziom średni (2)

Osoba wymagająca codziennego wsparcia w miejscu zamieszkania w postaci usług opiekuńczych (gospodarczych i pielęgnacyjnych), lub codziennej terapii/rehabilitacji. Wymaga wsparcia, by uczestniczyć w życiu społecznym.

Poziom wysoki (3)

Osoba wymagająca stałego wsparcia w miejscu zamieszkania w większości podstawowych czynności dnia codziennego, lub codziennej intensywnej terapii/rehabilitacji. Jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym jedynie przy pomocy innej osoby. Spełnia kryteria pozwalające na skierowanie do placówki całodobowego pobytu.

Prognoza i rekomendacje:

Długotrwała lub ciężka choroba może być okresem przejściowym a może być przyczyną w przyszłości określenia stopnia niepełnosprawności. Problem ludzi chorych w naszym społeczeństwie często nie zostaje w pełni rozwiązany z powodu braku dostępu do specjalistów, trudnej sytuacji finansowej służby zdrowia, zaniechania leczenia z powodu np. obawy przed utratą pracy i pojawienia się ubóstwa, zbyt kosztownych leków w stosunku do dochodów (problem seniorów, rodzin wielodzietnych, niepełnych) W tym zakresie należy prowadzić profilaktykę zapobiegania różnego rodzaju chorobom i uzależnieniom np. promocja zdrowego stylu życia.

Wyzwania dla lokalnej polityki społecznej w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych

Rozwój środowiskowego wsparcia dla osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych
Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz poprawy funkcjonowania społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych
Aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju podmiotów ekonomii społecznej
Przeciwdziałanie osamotnieniu i izolacji osób starszych

Analiza SWOT:

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
▪ Funkcjonowanie stowarzyszeń na	▪ Niewystarczające standardy

terenie Powiatu na rzecz osób i rodzin długotrwale chorych i niepełnosprawnych;

- Udział w finansowaniu uczestników Ośrodka Wsparcia w Wyszku mieszkańców Gminy Długosiodło.;
- Realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Systematycznie rosnąca liczba osób niepełnosprawnych zdobywających wykształcenie i podnoszących kwalifikacje;
- Funkcjonowanie grup wsparcia dla osób przewlekle chorych;
- Rozwinięta sieć usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych zarówno zleczanych jak i realizowanych we własnym zakresie;
- Wolontariat, grupy samopomocowe.
- Dostęp do usług rehabilitacyjnych na terenie Gminy

świadczeń dla osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych;

- Wzrastająca liczba świadczeniobiorców;
- Problemy związane z wczesnym wykrywaniem, diagnozowaniem i interwencją w ograniczaniu skutków niepełności.
- Występowanie zjawiska braku zainteresowania najbliższych członków rodziny, sytuacją osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku.
- Słaby dostęp specjalistów, długi okres oczekiwania;
- Trudna sytuacja finansowa osób niepełnosprawnych;
- Zaniedbanie sfery promocji zdrowia i profilaktyki;
- Zróznicowanie jakości opieki zdrowotnej.

Szanse

- Rozwój programów profilaktycznych w zakresie profilaktyki zdrowia, uzależnień;
- Wsparcie dla już istniejących zadań fakultatywnych w zakresie rozwoju wolontariatu, grup samopomocowych.

Zagrożenia

- Brak wystarczających środków finansowych;
- Niestabilność prawa;
- Niestabilna sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju.
- Niepełna diagnoza zjawiska niepełnosprawności
- Niska świadomość społeczna w zakresie problemów osób niepełnosprawnych

IV.5 Szczególne uwarunkowania nasycenia problemami społecznymi

---

Dotychczasowa analiza świadczeń z systemu pomocy społecznej oraz zestawienie zbiorcze wyników badania ankietowego stanowią podstawę do potwierdzenia najważniejszych problemów społecznych w gminie jakimi są: bezrobocie, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz niepełnosprawność. Wymienione problemy społeczne są przedmiotem zainteresowań wielu instytucji współpracujących ze sobą w realizacji wspólnych celów strategicznych. Szczególne uwarunkowania nasycenia problemami społecznymi wynikają zarówno z czynników wewnętrznych jak i zewnętrznych, co potwierdza analiza SWOT poszczególnych głównych problemów społecznych. Są to dysfunkcje osób i rodzin zauważalne przez szkołę, pracowników socjalnych, służbę zdrowia, policjantów, kuratorów sądowych a także otoczenie tych osób (rodzinę, sąsiadów, liderów lokalnych). Aby móc skutecznie rozwiązywać dane kwestie społeczne, o problemie należy myśleć nie tylko globalnie ale także lokalnie we własnym środowisku. Odgórne rozwiązania systemowe mogą wyznaczać określone kierunki działania ale kierując się dobrem drugiego człowieka jako wartością nadrzędną należy szukać sposobów rozwiązania poczynając od najbliższego otoczenia.

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zamierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, przy czym beneficjent, korzystający z pomocy społecznej ma obowiązek współdziałania w rozwiązywaniu własnej, trudnej sytuacji życiowej. W analizie diagnostycznej zostały wyodrębnione cztery główne problemy (bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, niepełnosprawność, alkoholizm), które ściśle się wiążą z innymi problemami określonymi w ustawie o pomocy społecznej.

Problemy te wynikają z sytuacji ekonomiczno – społecznej gminy, braku rozwijającej się intensywnie przedsiębiorczości oraz uzależnienia od „systemu pomocy społecznej”. Często bezradność osób, a nawet całych rodzin, generuje długookresowe problemy, do rozwiązania których niezbędna jest interwencja. Gmina Długosiodło w tym zakresie realizuje nie tylko zadania obowiązkowe, ale również prowadzi działania profilaktyczne, prewencyjne.

Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Długosiodło stanowi kompleksowe narzędzie pomocnicze pozwalające pogłębić ocenę otoczenia planowanego przedsięwzięcia, a także wewnętrznych aspektów warunkujących jego powodzenie. Z oczywistych względów w niniejszej analizie zdefiniowano jedynie czynniki mające kluczowe znaczenie dla polityki społecznej samorządu gminy Długosiodło. W zasadzie nie można bezpośrednio planować z poziomu władz lokalnych wszystkich kierunków działań w polityce społecznej z uwagi na silny związek tej sfery z polityką centralną państwa, ale uwzględniać należy czynniki stymulujące do

rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy. Obecna sytuacja społeczno – gospodarcza kraju powoduje także generowanie różnych problemów dotyczących także mieszkańców Gminy Długosiodło. Można zaliczyć do nich przede wszystkim bezrobocie, uzależnienia, przemoc i bezradność opiekuńczo - wychowawczą. Problemy te są najczęściej ze sobą skorelowane i mają istotny wpływ na funkcjonowanie rodzin, a w szczególności na kształtowanie postaw najmłodszych ich członków. Ich rozwiązywanie wymaga kontynuacji przyjętego w Długosiodle modelu interdyscyplinarnej współpracy instytucji i organizacji działających w tych obszarach wpływającego na możliwość wprowadzania systemowych rozwiązań. Działania powinny obejmować, jak dotychczas, obszar prewencji, interwencji i integracji. Powinny być także nastawione na jak największe wykorzystanie potencjału III sektora, który jak wskazuje doświadczenie może być istotnym partnerem w realizacji wielu zadań. Skuteczne rozwiązywanie problemów wiąże się także z ciągłym profesjonalizowaniem się kadr instytucji polityki społecznej i rozwijaniem istniejącego zaplecza instytucjonalnego. Wnioskowanie szans i zagrożeń w przedstawionej poniżej części dokumentu oparte zostało na zestawieniu mocnych i słabych stron. Innymi słowy szanse i zagrożenia stanowią pochodną wielu czynników. Są też obciążone pewnym subiektywnym podejściem do oceny, osób i grup środowiskowych, uczestników procesu konsultacji społecznych, co zawsze jest nieuniknione w przypadku konieczności wyboru kluczowych czynników dla rozwoju danej sfery, w warunkach istnienia wielu kryteriów oceny.

V. Analiza SWOT

<i>Mocne strony</i>	<i>Słabe strony</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bogactwo, różnorodność i wysoka jakość zasobów przyrodniczych i krajobrazowych; ▪ Stowarzyszenia działające w gminie; ▪ rozwinięty system oświaty podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej; ▪ Promowanie gminy poprzez imprezy lokalne i ponadlokalne; ▪ Rozwój infrastruktury w zakresie pomocy społecznej – realizacja nowych zadań; ▪ Rozwój niematerialnych form pomocy, ze szczególnym uwzględnieniem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; ▪ Doświadczenie gminy w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania, w tym z EFS; ▪ Koordynacja współpracy jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi;	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysoki poziom bezrobocia, w tym długotrwałego bezrobocia; ▪ Niskie kwalifikacje oraz brak wykształcenia osób bezrobotnych; ▪ Niewystarczające formy aktywizacji osób długotrwanie bezrobotnych; ▪ Mała aktywność społeczna; ▪ Starzenie się społeczeństwa; ▪ Występowanie patologii społecznych; ▪ Odpływ młodzieży do większych miast; ▪ Brak mieszkań socjalnych; ▪ Brak dużych zakładów pracy; ▪ Przemoc w rodzinach; ▪ Bezradność opiekuńczo-wychowawcza w wielu rodzinach oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego; ▪ Narastająca przestępczość, przemoc i agresja dzieci i młodzieży; ▪ Nowe zadania gmin zlecane bez pokrycia finansowego ze środków centralnych; ▪ Wzrastająca liczba osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi; ▪ Alkoholizm w wielu rodzinach korzystających z pomocy społecznej; ▪ Niewystarczające środki finansowe przeznaczane na programy profilaktyczne oraz wypoczynek dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych; ▪ Wyuczona bezradność i

	<p>roszczeniowość postaw wśród osób i</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rodzin korzystających z pomocy społecznej; ▪ Niewystarczające zasoby w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia; ▪ Nadmierne obciążenie biurokracją kadry GOPS
<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Położenie geograficzne; ▪ Bliskość atrakcji turystycznych; ▪ Walory przyrodniczo – krajobrazowe; ▪ Możliwość pozyskiwania dodatkowych środków (fundusze unijne); ▪ Rozwój infrastruktury społecznej i technicznej; ▪ Nowy okres finansowania UE 2015-2020 i potencjalne środki na inwestycje i rozwój gminy; ▪ Możliwość pozyskania funduszy w ramach programów rządowych; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczające środki przekazywane na integrację i reintegrację zawodową – roboty publiczne, prace społecznie użyteczne; ▪ Brak środków na budownictwo społeczne; ▪ Emigracja poza gminę i z Polski najbardziej wykształconych i przedsiębiorczych osób w związku z ograniczonymi możliwościami uzyskania pracy, prowadzenia własnej działalności gospodarczej i niskimi zarobkami; ▪ Brak zainteresowania wśród znacznej części mieszkańców gminy prowadzeniem działalności gospodarczej na własny rachunek; ▪ Brak środków finansowych na realizację ustawowych zadań; ▪ Ugruntowanie postaw wyuczonej bezradności oraz braku aktywności zawodowej wśród osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej; ▪ Wzrost patologii dzieci i młodzieży oraz propagowanie negatywnych wzorców zachowań w skali kraju; ▪ Zachwianie tradycyjnego modelu rodziny, wzrost rodzin niepełnych, samotnie wychowujących dzieci.

VI. Cele strategii

Rozwój systemowego podejścia do problemów społecznych w celu przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, podnoszenie jakości życia mieszkańców gminy

Długosiodło

Cele szczególne

Cel 1

Aktywizacja środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia

Cel 2

Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej

Cel 3

Rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom.

Cel 4

Budowa systemu oparcia społecznego dla osób niepełnosprawnych.

IV.2 Cele szczegółowe

VI.2.1. Planowane działania związane z realizacją celów szczegółowych

Cel nr 1 - Aktywizacja środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia.			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
<ol style="list-style-type: none"> Opracowanie programów i projektów promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy. Realizacja prac interwencyjnych robót publicznych. Organizowanie prac społecznie użytecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 	Interwencyjne	<ol style="list-style-type: none"> Zmniejszenie liczby bezrobotnych i korzystających ze świadczeń pomocy społecznej Zaspokojenie podstawowych potrzeb członków rodziny. Wzrost poczucia bezpieczeństwa. Nabywanie umiejętności poszukiwania pracy. Podjęcie zatrudnienia praca na umowę o pracę, staż / przygotowanie zawodowe, prace społecznie użyteczne. Podniesienie kwalifikacji zawodowych ukończenie kursu / szkolenia zawodowego, przekwalifikującego. 	<ol style="list-style-type: none"> Liczba osób biorących udział w programach i projektach skierowanych do osób bezrobotnych; Liczba osób objętych pomocą z tytułu bezrobocia; Liczba świadczeń przyznanych i wypłacanych zasiłków okresowego z powodu bezrobocia; Liczba osób korzystająca z dofinansowania; Liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu aktywizacji zawodowej Liczba osób, z którymi został zrealizowany kontrakt socjalny w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej.
<ol style="list-style-type: none"> Dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy(edukacja w szkołach w zakresie wyboru zawodów, kształtowania kompetencji i rozwoju osobowości młodzieży w zakresie poruszania się na rynku pracy Zabezpieczenie bezpieczeństwa socjalnego osobom bezrobotnym (pomoc finansowa, pomoc materialna, dożywianie). Upowszechnienie informacji o usługach i instrumentach rynku pracy oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy. Bieżący monitoring sytuacji osób bezrobotnych, 	Prewencyjne		

opracowanie wspólnych projektów i programów aktywizacji bezrobotnych.		7. Podjęcie / kontynuowanie nauki.	
8. Wsparcie dla rozwoju wolontariatu. 9. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy. 10. Aktywizacja bezrobotnych poprzez organizację różnorodnych form wsparcia wynikających z ustawy a dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, takich jak m. in.: staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenia, refundację stanowiska pracy, dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. 11. Propagowanie idei przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych poprzez udzielenie wsparcia merytorycznego osobom zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą, założyć spółdzielnię socjalną. 12. Rozwój pracy socjalnej w zakresie kreowania aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu z powodu bezrobocia. 13. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	Aktywizacyjne		
<i>Cel nr 2 - Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej</i>			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo – wychowawcze i prowadzeniu gospodarstwa domowego. 2. Świadczenie pomocy rodzinom w opiece i wychowaniu dzieci i młodzieży poprzez wzmacnianie roli rodziny. 3. Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez asystenta rodziny. 4. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą 5. Świadczenie pomocy społecznej rodzinom, żyjącym w trudnych warunkach materialnych. 6. Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych. 	<p>Interwencyjne</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie liczby rodzin wymagających interwencji instytucji zewnętrznych w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej przez te rodziny. 2. Wzrost motywacji u dzieci i młodzieży do podnoszenia kwalifikacji, rozwijania zainteresowań, talentów, uczestnictwa w życiu środowiska lokalnego. 3. Brak zachowań ryzykowanych u dzieci i młodzieży (alkohol, narkotyki, papierosy, uzależnienie od Internetu, hazard). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczej. 2. Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych programów i projektów skierowanych do rodzin. 3. Liczba rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej. 4. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa. 5. Liczba dzieci biorąca udział w formach zorganizowanego wypoczynku. 6. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. 7. Liczba rodzin korzystających z ośrodków wsparcia dziennego. 8. Liczba uczestników zorganizowanych imprez skierowanych do rodzin. 9. Liczba rodzin objętych kontraktem socjalnym w zakresie wsparcia w pełnieniu funkcji opiekuńczo –
<ol style="list-style-type: none"> 7. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego oraz sport, rekreację i kulturę. 8. Organizowanie kampanii oraz innych akcji w celu propagowania zdrowego stylu życia. 9. Współpraca z jednostkami organizacyjnymi w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej. 10. Współpraca ze szkołami w zakresie diagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją. 11. Grup wsparcia. 12. Realizacja rządowego programu „ Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. 13. Promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, 	<p>Prewencyjne</p>		

<p>psychoedukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci.</p> <p>14. Współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.</p> <p>15. Tworzenie i wdrażanie 3-letnich programów wspierania rodziny.</p> <p>16. Rozwój i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych.</p> <p>17. Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych dla rodzin.</p>			wychowawczej.
<p>18. Stymulowanie aktywności twórczej, rozbudzanie aspiracji edukacyjnych dzieci i młodzieży.</p>	Aktywizacyjne		
<i>Cel 3 - Rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom.</i>			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:

<ol style="list-style-type: none"> 1. Dofinansowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. 2. Dofinansowywanie/finansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym. 3. Finansowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 4. Prowadzenie indywidualnych konsultacji dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. 	<p>Interwencyjne</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmniejszenie liczby osób uzależnionych, współuzależnionych i korzystających ze świadczeń. 2. Zaspokojenie podstawowych potrzeb członków rodziny. 3. Wzrost poczucia bezpieczeństwa. 4. Nabycie umiejętności radzenia sobie z uzależnieniem, zmniejszenie problemów społecznych wynikających z uzależnienia, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba działań edukacyjnych. 2. Liczba odbiorców działań edukacyjnych. 3. Liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów. 4. Liczba kontroli punktów sprzedaży napoi alkoholowych. 5. Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe przez Sąd. 6. Liczba wniosków wpływających do GKRPA o leczenie odwykowe. 7. Liczba porad
---	----------------------	---	--

<p>5. Prowadzenie edukacji publicznej nt. działania alkoholu na organizm człowieka i ryzyka szkód wynikających z różnych wzorów picia (kampanie, ulotki, informacje i artykuły w lokalnej prasie, konferencje i seminaria)</p> <p>6. Finansowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii</p> <p>7. Szkolenia członków GKRPA.</p> <p>8. Upowszechnianie informacji nt. bazy pomocowej dla osób uzależnionych od alkoholu/pijących szkodliwie oraz kompetencji służb w tym zakresie.</p> <p>9. Dofinansowanie imprez bezalkoholowych.</p> <p>10. Organizowanie i finansowanie szkoleń, seminariów, warsztatów, konferencji dla rodziców, pracowników oświaty oraz osób pracujących w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w szkołach.</p> <p>11. Finansowanie/dofinansowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i rozwiązywania problemów alkoholowych.</p>	<p>Prewencyjne</p>	<p>przemocy, bezradności, długotrwałej choroby.</p>	<p>indywidualnych i grupowych dla ofiar oraz sprawców przemocy w rodzinie.</p> <p>8. Liczba NIEBIESKICH KART.</p> <p>9. Liczba informacji na temat oferty pomocowej dla osób pijących szkodliwie, uzależnionych i ich rodzin.</p> <p>10. Liczba dzieci korzystających ze świetlicy socjoterapeutycznej.</p> <p>11. Liczba środowiskowych świetlic opiekuńczo – wychowawczych.</p> <p>12. Liczba dzieci korzystających ze świetlic opiekuńczo – wychowawczych.</p> <p>13. Liczba dzieci uczestniczących w programach sportowych w ramach profilaktyki uzależnień.</p> <p>14. Liczba dzieci uczestniczących w wypoczynku letnim.</p>
<p>12. Wdrażanie i upowszechnianie rekomendowanych programów profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych.</p> <p>13. Prowadzenie warsztatów umiejętności psychospołecznych kształtujących u młodego człowieka postawy abstynenckie.</p> <p>14. Prowadzenie edukacji społecznej nt. zjawiska przemocy w rodzinie (kampanie, ulotki,</p>	<p>Aktywizacyjne</p>		<p>15. Liczba osób objętych szkoleniem kompetencyjnym.</p> <p>16. Liczba kampanii, ulotek informacyjnych, artykułów prasowych.</p> <p>17. Liczba festynów, spotkań</p>

informacje i artykuły w lokalnej prasie, konferencje i seminaria).			<p>edukacyjnych, kampanii na rzecz promowania zdrowego stylu życia.</p> <p>18. Liczba grup wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin.</p> <p>19. Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.</p>
<i>Cel 4 - Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych.</i>			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
<ol style="list-style-type: none"> Zapewnienie usług specjalistycznych, podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych, w tym zaburzonych psychicznie. Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby starsze, niepełnosprawne i rodziny opiekujące się nimi. 	Interwencyjne	<ol style="list-style-type: none"> Oczekiwany efekt realizacji działań jest poszerzenie dostępu osób niepełnosprawnych do życia społecznego, kulturalnego, rynku pracy i edukacji. Stworzenie funkcjonalnego 	<ol style="list-style-type: none"> Liczba programów, projektów skierowanych do osób niepełnosprawnych. Liczba osób objętych programami w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

<ol style="list-style-type: none"> 3. Rozwój pomocy i samopomocy w zakresie zidentyfikowanych potrzeb w obszarze niepełnosprawności i długotrwałej choroby. 4. Wspieranie i współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. 5. Ułatwienie dostępu dla osób niepełnosprawnych do informacji o możliwych formach pomocy. 6. Rozwój wolontariatu. 7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia i aktywizacji osób niepełnosprawnych. 	<p>Prewencyjne</p>	<p>oraz dostosowanego do potrzeb środowisk osób niepełnosprawnych systemu informacji.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Umożliwienie zdobycia i utrzymania zatrudnienia oraz podniesienie poziomu kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych. 4. Większa samodzielność i niezależność osób niepełnosprawnych 5. Powstawanie lokalnych programów w zakresie likwidacji barier architektonicznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Liczba osób korzystających z poradnictwa. 4. Liczba osób objętych świadczeniami z pomocy społecznej. 5. Liczba osób biorących udział w aktywizacji zawodowej. 6. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. 7. Liczba osób objętych pomocą wolontarystyczną. 8. Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie. 9. Liczba uczestników WTZ.
<ol style="list-style-type: none"> 8. Opracowanie programów i projektów aktywizujących osoby niepełnosprawne. 9. Organizacja wydarzeń kulturalno-oświatowych dostępnych dla osób starszych i niepełnosprawnych. 10. Zwiększenie dostępności do edukacji dla osób niepełnosprawnych. 11. Aktywizacja środowiska do wspólnych działań społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i starszych. 12. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach i wyjazdach rehabilitacyjnych, rehabilitacji stacjonarnej 13. Finansowe, wspieranie wydarzeń integracyjnych, sportowych, rekreacyjnych i kulturalne dla osób starszych i niepełnosprawnych. 14. Rozwój pracy socjalnej w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych 	<p>Aktywizacyjne</p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych. 7. Wzrost świadomości o przysługujących osobom z niepełnosprawnością prawach i obowiązkach. 8. Wzrost nowych form aktywności w działaniu na rzecz osób z niepełnosprawnością. 9. Upowszechnienie wizerunku osób z niepełnosprawnością, jako pełnoprawnych członków społeczności lokalnej. 	

VI.2.II Szczegółowe wskaźniki

Cel nr 1 - Aktywizacja środowisk zagrożonych wykluczeniem z powodu bezrobocia		
Wskaźnik pomiaru celu:	Wartość obecna wskaźnika:	Wartość docelowa wskaźnika:
1. Liczba osób biorących udział w programach i projektach skierowanych do osób bezrobotnych. 2. Liczba osób objętych pomocą z tytułu bezrobocia. 3. Liczba świadczeń przyznanych i wypłacanych zasiłków okresowego z powodu bezrobocia. 4. Liczba osób korzystająca z dofinansowania. 5. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu aktywizacji zawodowej. 6. Liczba osób, z którymi został zrealizowany kontrakt socjalny w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej.	Wartość bazowa – punkt startowy strategii oraz źródło danych; (38%) ogółu korzystających z pomocy społecznej ⁹	34%
Wstępny sposób weryfikacji wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru: <ul style="list-style-type: none"> – lista obecności stosowana najczęściej w przypadku wskaźników dot. udziału uczestników projektów programu w szkoleniu; – dane statystyczne: PUP uzyskane dyplomy, certyfikaty; – deklaracje uczestnictwa; – wywiady z uczestnikami; – ankiety wśród uczestników. 		

⁹ Liczba osób wyrażona w procentach obrazuje stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu (574) do liczby osób w rodzinach korzystającej z pomocy i wsparcia z systemu pomocy społecznej (1 524). Dane pochodzą z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 rok.

– Częstotliwość pomiaru: co 12 miesięcy

Cel nr 2 - Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej

Wskaźnik pomiaru celu:	Wartość obecna wskaźnika:	Wartość docelowa wskaźnika:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczej. 2. Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych programów i projektów skierowanych do rodzin. 3. Liczba rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej. 4. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa. 5. Liczba dzieci biorąca udział w formach zorganizowanego wypoczynku. 6. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. 7. Liczba rodzin korzystających z ośrodków wsparcia dziennego. 8. Liczba uczestników zorganizowanych imprez skierowanych do rodzin. 9. Liczba rodzin objętych kontraktem socjalnym w zakresie wsparcia w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.	Wartość bazowa – punkt startowy strategii oraz źródło danych; (22%) ogółu korzystających z pomocy społecznej ¹⁰	18%

Wstępny sposób weryfikacji wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru:

– lista uczestników programów, projektów, warsztatów;

¹⁰ Liczba osób wyrażona w procentach obrazuje stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu (210) do liczby osób w rodzinach korzystającej z pomocy i wsparcia z systemu pomocy społecznej (1524). Dane pochodzą z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 rok.

- sprawozdawczość (ilość przyznanych świadczeń);
- wysokość udzielonych świadczeń);
- rejestr lub sprawozdawczość (liczba osób i rodziny korzystająca z porad; liczba uczestników imprez, ilość zorganizowanych form wypoczynku
- wywiady u rodzin,
- sprawozdanie (częstotliwość i okres korzystania z systemu pomocy społecznej)
- rejestr udzielanych porad (ilość udzielonych porad, ilość rodzin, które osiągnęły poprawę w funkcjonowaniu).

Częstotliwość pomiaru: co 12 miesięcy

Cel nr 3 - Rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom

Wskaźnik pomiaru celu:	Wartość obecna wskaźnika:	Wartość docelowa wskaźnika:
1. Liczba działań edukacyjnych. 2. Liczba odbiorców działań edukacyjnych. 3. Liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów. 4. Liczba kontroli punktów sprzedaży napoi alkoholowych. 5. Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe przez Sąd. 6. Liczba wniosków wpływających do GKRPA o leczenie odwykowe. 7. Liczba porad indywidualnych i grupowych dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. 8. Liczba NIEBIESKICH KART. 9. Liczba informacji na temat oferty pomocowej dla osób pijących szkodliwie, uzależnionych i ich rodzin. 10. Liczba dzieci korzystających ze świetlicy socjoterapeutycznej. 11. Liczba środowiskowych świetlic opiekuńczo – wychowawczych.	Wartość bazowa – punkt startowy strategii oraz źródło danych; (5%) ogółu korzystających z pomocy społecznej ¹¹	4%

¹¹ Liczba osób wyrażona w procentach obrazuje stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu (72) do liczby osób w rodzinach korzystającej z pomocy i wsparcia z systemu pomocy społecznej (1524). Dane pochodzą z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 rok.

12. Liczba dzieci korzystających ze świetlic opiekuńczo –wychowawczych. 13. Liczba dzieci uczestniczących w programach sportowych w ramach profilaktyki uzależnień. 14. Liczba dzieci uczestniczących w wypoczynku letnim. 15. Liczba osób objętych szkoleniem kompetencyjnym. 16. Liczba kampanii, ulotek informacyjnych, artykułów prasowych. 17. Liczba festynów, spotkań edukacyjnych, kampanii na rzecz promowania zdrowego stylu życia. 18. Liczba grup wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin. 19. Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.		
<p>Wstępny sposób weryfikacji wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii – Ocena Zasobów Pomocy społecznej – Sprawozdanie roczne MPiPS – Sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie – Statystyki z policji <p><i>Częstotliwość pomiaru: co 12 miesięcy</i></p>		
<p><i>Cel 4 – Budowa systemu oparcia społecznego dla osób niepełnosprawnych</i></p>		
<p>Wskaźnik pomiaru celu:</p>	<p>Wartość obecna wskaźnika:</p>	<p>Wartość docelowa wskaźnika:</p>
<p>1. Liczba programów, projektów skierowanych do osób niepełnosprawnych;</p>	<p>Wartość bazowa –</p>	<p>16%</p>

¹² Liczba osób wyrażona w procentach obrazuje stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu (292) do liczby osób w rodzinach korzystającej z pomocy i wsparcia z systemu pomocy społecznej (1524). Dane pochodzą z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2013 rok.

<ol style="list-style-type: none"> 2. Liczba osób objętych programami; 3. Liczba osób korzystających z poradnictwa; 4. Liczba osób objętych świadczeniami z pomocy społecznej; 5. Liczba osób biorących udział w aktywizacji zawodowej; 6. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi; 7. Liczba osób objętych pomocą wolontarystyczną; 8. Liczba szkoleń poświęconych realizacji praw osób niepełnosprawnych; 9. Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganem; 10. Liczba uczestników WTZ; 11. Liczba konkursów dla osób niepełnosprawnych i otoczenia. 	<p>punk startowy strategii oraz źródło danych;</p> <p>(19%) ogółu korzystających z pomocy społecznej¹²</p>	
<p>Wstępny sposób weryfikacji wskaźnika oraz częstotliwość pomiaru:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lista uczestników Projektów, programów, – deklaracje uczestników, – uzyskane zaświadczenia, dyplomy, – dane statystyczne z MOPS, NGO – ankiety, wywiady – liczba organizacji działającej na rzecz osób niepełnosprawnych; – liczba udzielonych świadczeń, – liczba programów telewizyjnych i radiowych oraz artykułów w prasie i mediach elektronicznych dotyczących problematyki osób niepełnosprawnych <p><i>Częstotliwość pomiaru: co 12 miesięcy</i></p>		

Planowany budżet

W ramach realizacji działań statutowych przewidywane jest pozyskiwanie w znacznym zakresie środków zewnętrznych, w tym działania partnerskie z organizacjami pozarządowymi, będącymi Liderem w realizacji zadań publicznych. Na działania określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 – 2020 środki finansowe będą pochodzić z :

- 1) środki z budżetu samorządu gminy i powiatu;
- 2) środki z budżetu samorządu województwa;
- 3) środki własne partnerów biorących udział w realizacji celów Strategii (np. organizacji pozarządowych;
- 4) podmiotów prywatnych);
- 5) środki z funduszy zewnętrznych, m.in. z fundacji;
- 6) środki z budżetu państwa;
- 7) środki z funduszy krajowych (np. z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) oraz - środki pozyskiwane z celowych programów realizowanych na szczeblu krajowym, np. z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Programu „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu”, Programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania „i innych, Asystent Rodziny;
- 8) środki z budżetu Unii Europejskiej (z Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) w ramach realizacji Programów Operacyjnych.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki gminy na bieżącą działalność. Czynnikiem utrudniającym szacowanie źródeł finansowania jest powstawanie dokumentów programowych nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2015 – 2020. Ponadto wysokość środków przeznaczonych na realizację Strategii będzie zależała także od stopnia zaangażowania różnych podmiotów – partnerów realizacji Strategii.

Zakłada się, że cele i działania określone w Strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej gminy i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu gminy w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również podstawą starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie określonych przedsięwzięć.

VII. Harmonogram

Cel i działanie	Okres realizacji	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Realizatorzy
<i>Cel nr 1 - Aktywizacja środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia.</i>								
Działania opisane przy celu nr 1.	-	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ▪ GOPS, ▪ PUP, ▪ NGO
<i>Cel nr 2 - Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej</i>								
Działania opisane przy celu nr 2.	-	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ▪ GOPS, ▪ Podania Psychologiczno – Pedagogiczna, ▪ NGO, ▪ Pełnomocnik ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ▪ Gminny Ośrodek Kultury
<i>Cel nr 3 - Rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom.</i>								
Działania opisane przy celu nr 3.	-	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ▪ GOPS, ▪ Poradnia Uzależnień,

								<ul style="list-style-type: none"> ▪ NGO
<i>Cel 4 - Budowa systemu oparcia społecznego dla osób niepełnosprawnych</i>								
Działania opisane przy celu nr 4	-	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ▪ GOPS, ▪ NGO, ▪ Placówki oświatowe, ▪ Służba zdrowia, ▪ PCPR

XI. System wdrażania SRPS

Etapy wdrażania procesu SRPS

- Systematyczne spotkania zespoły (min. 1 raz w roku)
- Wyłonienie Lidera spośród Zespołu
- Wypracowanie planu działania, harmonogramu wdrażania strategii
- Wypracowanie narzędzi badawczych (np. ankiety, kwestionariusze)
- Analiza sprawozdawczości z poszczególnych obszarów wdrażania lokalnych programów

Opis: Koordynatorem Strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długosiodle. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji polityki społecznej na poziomie lokalnym, dlatego też niezwykle ważne jest, aby wdrażanie, ewaluacja i aktualizacja poddane były procesowi systematycznego monitoringu.

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależec będzie od:

- monitoringu i ewaluacji,
- budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodności ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej strony zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzania nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

1. Zespół wdrażający strategię - powołany Zarządzeniem Wójta Gminy, a w jego skład mogą wejść: przedstawiciele pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia, edukacji, policji
2. Roczna ocena wdrażania strategii - zespół wdrażający strategię powinien zbierać się raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół przekaze swoją ocenę Wójtowi sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych i projektów.

XII. Monitoring

XII.1. Termin okresowego przeglądu:

Termin okresowego przeglądu SRPS planowany jest raz do roku po skończonym roku budżetowym co 12 miesięcy.

XII.2. Zadania związane z przeglądem:

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku zmiany regulacji prawnych bądź też narastanie, niektórych problemów społecznych. Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, Urzędu Gminy Długosiodło, jednostek organizacyjnych, Posterunku Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów. Monitoring będzie polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich realizatorów oraz partnerów projektów. Punktem odniesienia będą wskaźniki określone w strategii odnoszące się do głównych założeń strategicznych. Proces ten będzie służył identyfikacji osiągniętych wskaźników i rezultatów oraz porównanie ich zgodności z założeniami strategii. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji strategii.

XII.3. Zarządzanie ryzykiem

Cel nr 1 - Aktywizacja środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu bezrobocia.	
Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
Działania opisane przy celu nr 1.	<i>Opis ryzyka:</i> Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie GMINY, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ryzyko zewnętrzne (np. uwarunkowania polityczne, zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy. Ryzyko zasobów ludzkich np. (np. jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie), brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach, brak dodatkowych miejsc pracy, uzależnienie od

	<p>świadczeń z pomocy społecznej</p> <p><i>Sposób przeciwdziałania:</i></p> <p>Skuteczność i efektywność działania, sprawny przepływ informacji, współpraca wszystkich jednostek działających na rzecz SRPS, wsparcie superwizyjne, dobór beneficjentów do poszczególnych działań, podnoszenie kompetencji kadr zaangażowanych w działanie, podział zadań i kompetencji w zależności od możliwości podmiotów zaangażowanych w działania , bieżący monitoring działań.</p>
--	---

Cel nr 2 - Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w pełnieniu funkcji i opiekuńczo - wychowawczej

Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
<p>Działania opisane przy celu nr 2.</p>	<p><i>Opis ryzyka:</i></p> <p>Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie Gminy, GOPS, Ryzyko zewnętrzne (np. zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy. Ryzyko zasobów ludzkich np. (np. jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie, niechęć do zatrudniania asystentów rodziny), brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach, brak motywacji u beneficjentów do zmiany swojej sytuacji życiowej, wyuczona bezradność, brak lub niedostateczna umiejętność racjonalnego gospodarowania budżetem; zaburzona hierarchia potrzeb</p> <p><i>Sposób przeciwdziałania:</i></p> <p>Delegowanie zadań na podmioty mające możliwości ich realizacji, działania partnerskie, pozyskiwanie środków zewnętrznych, podział zadań i</p>

	odpowiedzialności w zależności od potencjału i możliwości realizatorów, kreowanie i promocja działań profilaktycznych w mediach, prasie, bieżący monitoring i szybkie reagowanie na niepowodzenia
--	---

Cel nr 3 - Rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom.

Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
Działania opisane przy celu nr 3.	<p><i>Opis ryzyka:</i></p> <p>Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ryzyko zewnętrzne (np. uwarunkowania polityczne, zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy. Ryzyko zasobów ludzkich np. (np. jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie), brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach, brak dodatkowych miejsc pracy, uzależnienie od świadczeń z pomocy społecznej</p> <p><i>Sposób przeciwdziałania:</i></p> <p>Skuteczność i efektywność działania, sprawny przepływ informacji, współpraca wszystkich jednostek działających na rzecz SRPS, wsparcie superwizyjne, dobór beneficjentów do poszczególnych działań, podnoszenie kompetencji kadr zaangażowanych w działanie, podział zadań i kompetencji w zależności od możliwości podmiotów zaangażowanych w działania , bieżący monitoring działań</p>

Cel 4 - Budowa systemu oparcia społecznego dla osób niepełnosprawnych

Działanie:	Opis ryzyka wraz ze sposobem przeciwdziałania
Działania opisane przy celu nr	<i>Opis ryzyka:</i>

4.

Brak zabezpieczenia odpowiednich środków w budżecie Gminy, GOPS, Ryzyko zewnętrzne (zmiana kryteriów dochodowych, zamrożenie środków finansowych, kryzys gospodarczy. Ryzyko zasobów ludzkich np. (np. jakość wykonywanej pracy ze względu na nadmiar zadań przyporządkowanych poszczególnym pracownikom, wypalenie zawodowe, niesatysfakcjonujące wynagrodzenie), brak wystarczającej motywacji beneficjentów do udziału w programach, projektach, szkoleniach, duży stopień osób z niepełnosprawnością, jako bariera do uczestniczenia w proponowanych formach wsparcia.

Sposób przeciwdziałania:

wsparcie superwizyjne, dobór beneficjentów do poszczególnych działań, dobór realizatorów do poszczególnych działań, racjonalny podział zadań w zależności od możliwości realizacji poprzez poszczególne podmioty, promocja działań na rzecz kwestii niepełnosprawności, przekonywanie decydentów o słuszności realizacji poszczególnych działań, odpowiedzialności i konsekwencji niepodejmowania działań generujących znacznie większe koszty w przyszłości (przy zastosowaniu Kalkulatora Społecznego).

XIII. Ewaluacja

Nieodłącznym elementem procesu zarządzania utworzoną SRPS jest także ewaluacja skuteczności podejmowanych działań. Ewaluacja jak każde świadome działanie powinna spełniać określone funkcje. Takie stwierdzenie odnosi się również do zarządzania programami z zakresu interwencji publicznych. Do funkcji tych zaliczają się: poprawa planowania, poprawa wdrażania i kontroli jakości zarządzania interwencją publiczną, wzmocnienie odpowiedzialności, wspieranie procesów uczenia się, wzmocnianie partnerstwa pomiędzy uczestnikami realizowanego przedsięwzięcia. Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji strategii. Głównym zadaniem jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne. Ewaluacja będzie dokonywana w trakcie prac nad rocznym raportem z wdrażania strategii, który będzie corocznie w okresie programowania strategii przekazany Wójtowi i Radzie Gminy Długosiodło do końca pierwszego kwartału każdego roku. Wnioski z ewaluacji i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji strategii.

Wnioski końcowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem długookresowym o działaniu strategicznym. W jej zakres powinny wpisywać się lokalne programy rozwiązywania problemów społecznych takie jak: Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Program Wspierania Rodziny, Program Przeciwdziałania Przemocy. Autorzy Strategii odeszli od opracowania szczegółowego budżetu w Strategii. Wykorzystując narzędzie informatyczne projektu **„Kalkulator Kosztów Zaniechania, wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wspierających”**, realizowanego w ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej”, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 w Module Finansowania członkowie Zespołu ds. opracowania Strategii poznali możliwości poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania oraz przykłady projektów już zrealizowanych w zakresie realizacji aktywnej polityki społecznej.

Działania na rzecz mieszkańców Gminy z podziałem na działania interwencyjne , prewencyjne i aktywizacyjne powinny przyczynić się do zabezpieczenia potrzeb mieszkańców i poczucia ich bezpieczeństwa.